

บทที่ 3

สิ่งที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน

โดยปกติเมื่อเกิดประเด็นข้อพิพาทขึ้นในคดี ไม่ว่าจะ เป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งก็ตาม จะ ต้องมีการสืบพยานหลักฐานกัน แต่มีบางกรณีที่ไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานกัน เมื่อเป็น ประเด็นข้อพิพาท ซึ่งเรียกว่าสิ่งที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน

สิ่งที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวแบ่งได้ดังนี้

1. ข้อกฎหมาย
2. ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย
3. ข้อเท็จจริงที่รู้กันทั่วไป
4. ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้
5. ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับ

1. **ข้อกฎหมาย** ปกติคู่ความไม่ต้องนำสืบสิ่งที่รู้กันอยู่ทั่วไปในเรื่องข้อเท็จจริงที่รู้กันทั่ว ไป(ป. วิ. แห่ง ม.84) แต่สิ่งที่ถือว่าทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนทั่ว ๆ ไปหรือศาลจำต้องรู้ก็คือ... กฎหมาย

กฎหมายที่ว่าแบ่งได้เป็นตัวบทกฎหมาย และข้อกฎหมาย แยกได้ดังนี้

ตัวบทกฎหมาย คือกฎหมายของไทยชนิดต่าง ๆ อาจออกโดยรัฐสภา เช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายชนิดต่าง ๆ อาจเป็นประมวลกฎหมายอาญา พระราชกำหนด พระราช กฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศของกลุ่มบุคคลที่ถืออำนาจรัฐในขณะนั้น อาจเป็นประกาศคณะ ปฏิวัติ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (ประกาศ รสช.) แต่ปัจจุบันประกาศเหล่านี้ถูกแนวความคิดประชาธิปไตยขวางทางว่า ต้องมีการ ออกกฎหมายมารองรับอีกทีจึงจะเป็นกฎหมาย หากไม่มีกฎหมายรองรับอีกทีก็จะไม่เป็นกฎหมาย ส่วนประกาศหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งออกตามกฎหมายที่ให้อำนาจออกมิใช่เป็นกฎหมาย

ฎีกา 327/2490 วินิจฉัยว่า ประกาศของเจ้าพนักงานที่ออกตาม พ. ร. บ. ควบคุม เครื่องอุปโภคในภาวะคับขันไม่ใช่กฎหมายเป็นข้อเท็จจริง...

พระบรมราชโองการสมัชชามบูรณาญาสิทธิราชย์ **เฉพาะที่ได้ประกาศให้ประชาชน**
ทราบ หากมิได้มีการประกาศ คู่ความต้องนำสืบให้เห็นว่ามีพระบรมราชโองการอยู่และมีข้อความ
อย่างไร

กฎหมายท้องถิ่น เช่น ข้อบังคับกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
เทศบัญญัติข้อบังคับสมาชิกสภาในแง่ของกฎหมายลักษณะพยาน ไม่ใช่เป็นกฎหมายที่ศาลต้องรู้
ต้องนำสืบให้เห็นว่ามีกฎหมายท้องถิ่นนั้นๆ เรื่องอะไร ประกาศใช้เมื่อไร

กฎหมายต่างประเทศไม่ถือว่าเป็นกฎหมายที่ศาลไทยต้องรู้จึงต้องนำสืบ ส่วน
กฎหมายระหว่างประเทศมิใช่เป็นกฎหมายต่างประเทศ แต่ถือเป็นกฎหมายทั่วไปซึ่งทั่วโลกยอมรับ
รับรู้และใช้กัน จึงไม่ต้องนำสืบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 996/2496 วินิจฉัยว่า กรณีประกันภัยทางทะเลซึ่ง ป.พ.พ. มาตรา
868 ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทะเล เมื่อไทยไม่มีกฎหมายทะเลจึงนำหลักกฎหมาย
ประกันภัยทางทะเลของอังกฤษมาใช้บังคับได้ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไปโดยอาศัย ป.พ.
พ.มาตรา 4

คำพิพากษาศาลสูง (ศาลฎีกา) โดยหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยแล้ว ศาลไม่ใช่
องค์กรที่มีอำนาจออกกฎหมายเป็นเพียงมีหน้าที่วินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น แต่
ศาลฎีกาเคยวางแนวไว้เป็นบรรทัดฐานในฎีกาที่ 227/2498 ให้มีผลบังคับคล้ายกฎหมาย ซึ่งศาลต่าง
ๆ มักปฏิบัติตามเสมือนส่วนหนึ่งของกฎหมาย (คงถือหลักศาลสามารถสร้างหลักเกณฑ์ทาง
กฎหมายได้)

ข้อกฎหมาย คือ ข้อที่วินิจฉัยโดยอาศัยตัวกฎหมาย มิใช่ข้อที่วินิจฉัยจากพยานหลัก
ฐาน (ซึ่งคือข้อเท็จจริง)

เมื่อมีปัญหาระหว่างข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายซึ่งเรียกปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อ
กฎหมายว่าจะมีปัญหาอะไรจึงต้องพิจารณาความหมายของแต่ละปัญหาดังกล่าว

ปัญหาข้อเท็จจริง คือ ปัญหาที่ศาลวินิจฉัยต้องอาศัยพยานหลักฐานต่างๆ

ปัญหาข้อกฎหมาย คือ ปัญหาที่ศาลวินิจฉัยต้องอาศัยตัวกฎหมาย (บางที่เรียกว่าปัญหา
ที่เป็น "ประเด็นหาหรือบท")

ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายมีส่วนสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ เมื่อศาลได้นำพยานหลักฐานเข้าสืบในปัญหาข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว ศาลก็นำตัวบทกฎหมายเข้าปรับบทในปัญหาข้อกฎหมายทำให้เกิดผลทางคดียุติ ศาลก็จะพิพากษาคดีต่อไป

ในการวินิจฉัยว่าเป็น ปัญหาข้อเท็จจริง หรือเป็นปัญหาข้อกฎหมายนั้นให้ถือหลักพิจารณาดังนี้

(1) ปัญหาข้อเท็จจริง ได้แก่

ปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในคดี เช่น การแปลเอกสารสัญญา โดยเป็นพยานบุคคลประกอบในเรื่องเจตนาของคู่สัญญาว่า เป็นประการใดเพราะด้อยค่าในสัญญาขัดกัน (ฎีกา 197/2478) การกระทำใดสุจริตหรือไม่ (ฎีกา 388/2479) มีการครอบครองหรือไม่ (ฎีกา 266/2483) การกระทำของจำเลยได้กระทำอย่างไรเป็นปัญหาข้อเท็จจริง

แต่เมื่อฟังว่าจำเลยกระทำอย่างไร การกระทำของจำเลยนั้นจะเป็นการกระทำโดยประมาทตามกฎหมายหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

ในเรื่องหมิ่นประมาทจำเลยกล่าวด้อยค่าอย่างไรเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนด้อยค่าที่จำเลยกล่าวจะเป็นหมิ่นประมาทหรือไม่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย (ฎีกา 533/2487) การแปลความหมายด้อย คำพหูพจน์คำที่ไม่ใช่ข้อความในตัวบทกฎหมาย (ค.ร. 38/2490) ศาลล่างฟังผิดประเด็นหรือไม่ (ค.ร. 270/2492) ข้อที่ว่าที่พิพาทเป็นของจำเลย ๆ ชื่อจากบิดาโจทก์ส่วนที่ซึ่งนายกองบิดาโจทก์ขายฝากจำเลยนั้นเป็นคนละแปลงกัน เป็นปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกา 1039/2509)

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาล ซึ่งการใช้ดุลพินิจนั้นต้องฟังข้อเท็จจริงก่อน หากไม่ต้องฟังข้อเท็จจริงก่อนก็เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เช่น ปัญหาที่ว่าควรเชื่อพยานหลักฐานที่น่าสืบกันได้เพียงใดหรือควรเป็นไปได้เพียงใด (ฎีกา 179/2478) การใช้ดุลพินิจของศาลว่าควรเลื่อนการพิจารณาหรือไม่ (ฎีกา 1067/2480) การใช้ดุลพินิจของศาลว่าควรรอการลงโทษหรือไม่ ควรเรียกประกันทัณฑ์บน ควรริบของกลางหรือไม่ (ฎีกา 778/2476, 1556/2479) ควรให้สืบพยานเพิ่มเติมหรือไม่ ควรไปคู่ที่พิพาทหรือไม่ ควรสืบพยานหรือไม่ เป็นปัญหาการได้แย้งดุลพินิจของศาล (ฎีกา 772/2497) คำพยานควรเชื่อหรือไม่ (ค.ร. 336/2512)

(2) ปัญหาข้อกฎหมาย ได้แก่

ปัญหาเกี่ยวกับการตีความหรือแปลกฎหมาย (ฎีกา 277/2498) เช่น แปลคำว่า "วันสืบพยาน" หมายถึงวันแรกที่ทำการสืบพยานของคู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบก่อน ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 21 เป็นกฎหมายหรือไม่ (ค.ร. 103/2505) เช็ทเป็นตั๋วเงินหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย (ค.ร. 315/2512)

ปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำพิพากษา คำคู่ความ นิติกรรมสัญญา และเอกสาร โดยไม่ต้องพิจารณาพยานบุคคลประกอบ (ฎีกา 197/2478) ปัญหาการตีความข้อตกลงแห่งสัญญา (ฎีกา 142/2492) ตีความในคำฟ้อง (ฎีกา 953/2482) การแปลการกระทำและสัญญาว่าจะเป็น จำนำอันเป็นความผิดตาม ป.อาญา ม.349 หรือไม่ (ค.ร. 141/2501) ตีความคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ (ค.ร. 351/2502) การวินิจฉัยว่าผลของการพิสูจน์ลายมือชื่อของผู้เชี่ยวชาญตรงตามคำที่ปรากฏในรายงานกระบวนพิจารณาของศาล (ฎีกา 1122/2511) ปัญหาการปรับบทกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงในคดี เช่น ปัญหาว่าประเด็นใดฝ่ายใดมีหน้าที่นำสืบ (ฎีกา 770/2478) ถ้อยคำนั้นเป็นหมิ่นประมาทหรือไม่ (ฎีกา 2122/80, 533/2497) การกระทำอย่างใดเป็นพยาน (ฎีกา 630/2480) การกระทำของจำเลยเป็น ประมาทหรือไม่ (ฎีกา 524/2479) การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานใด (ฎีกา 093/2487) ฟ้อง เคลือบคลุมหรือไม่ (ค.ร. 355/2493) ปัญหาว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ที่ว่า อุทธรณ์ของจำเลยต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ค.ร. 255/2512)

ที่กล่าวมาแล้วเป็นกรณีที่เป็นประเด็นในคดี อย่างไรก็ตามก็ตีหากเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแม้ไม่เป็นประเด็น ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 142 (5) ที่ว่า "ในคดีที่อาจยกข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนขึ้นอ้างได้ เมื่อศาลเห็นสมควรจะยกข้อเหล่านั้นขึ้นวินิจฉัยแล้วพิพากษา"

2. ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายคือ บทกฎหมายที่กำหนดว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงยุติอย่างไรแล้วเกิดผลในทางกฎหมายอย่างไร ตามกรณีดังกล่าวจึงต้องมีข้อเท็จจริงอยู่ 2 ตอน ข้อเท็จจริงตอนแรกยุติได้อย่างหนึ่งแล้ว เกิดข้อเท็จจริงอีกตอนหนึ่งว่าต้องเป็นผลอย่างนี้เท่านั้น

ตัวอย่าง 1 ป.พ.พ.มาตรา 1369 กล่าวว่า บุคคลใดยึดถือทรัพย์สินไว้ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นยึดถือเพื่อตน

ข้อเท็จจริงส่วนแรกต้องฟังได้ว่า มีการยึดถือ (หรือครอบครอง) ทรัพย์สิน จะเกิดข้อเท็จจริงส่วนที่สองว่า ผู้ที่ยึดถือนั้นยึดถือเพื่อตน ข้อเท็จจริงในส่วนที่สองเป็นกรณีที่มีบทกฎหมายกำหนดไว้เลยว่า เมื่อข้อเท็จจริงส่วนแรกยุติแล้วผลทางกฎหมายของข้อเท็จจริงที่ยุตินั้นเป็นอย่างไร อย่างนั้น บทกฎหมายที่กำหนดผลข้อเท็จจริงส่วนแรกก็คือ ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย บทกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ศาลรู้เองจึงไม่ต้องสืบพยานหลักฐานกันว่ามีบทกฎหมายกำหนดผลไว้อย่างไร

ตัวอย่าง 2 ป.พ.พ. มาตรา 1357 กล่าวว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของรวมกันมีส่วนเท่ากัน

ข้อเท็จจริงส่วนแรกต้องฟังดูว่า มีบุคคลซึ่งอาจเป็นสองคนหรือหลายคนเป็นเจ้าของรวมกันแล้วจะเกิดข้อเท็จจริงส่วนที่สองว่า บุคคลสองคนหรือหลายคนนั้นมีส่วน (เป็นเจ้าของ) เท่ากัน ผลของการเกิดข้อเท็จจริงในส่วนที่สองก็เป็นเพราะมีกฎหมายกำหนดไว้ บทกฎหมายที่กำหนดผลเช่นนี้เรียกว่า ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย บทกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องที่ศาลต้องรู้อยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานกันแต่อย่างใด

ในเรื่องข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนี้มีทั้งชนิดข้อสันนิษฐานที่เด็ดขาดกับข้อสันนิษฐานที่ไม่เด็ดขาด

ไม่ว่าจะเป็นข้อสันนิษฐานชนิดใดก็ตามถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องสืบพยานทั้งสิ้น แต่เนื่องจากข้อสันนิษฐานทั้งสองมีรายละเอียดต่างกันบางประการจึงสมควรแยกพิจารณาเป็นกรณีดังนี้

(1) **ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด** ข้อสันนิษฐานนี้พิจารณาได้จากกฎหมายในส่วนสารบัญญัติซึ่งมักใช้ถ้อยคำทำนองว่า "ให้ถือว่า" "ต้องถือว่า" หากข้อเท็จจริงต้องด้วยข้อสันนิษฐานชนิดนี้แล้ว ต้องรับฟังข้อเท็จจริงไปตามนั้นทันที คู่กรณีอีกฝ่ายหาอาจนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานชนิดนี้ได้ไม่

ตัวอย่างข้อสันนิษฐานเด็ดขาด

ก) ใน ป.อาญา เช่น มาตรา 4 "การกระทำผิดในเรือไทย หรือ อากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดให้ถือว่า กระทำผิดในราชอาณาจักร" หรือมาตรา 60 "ผู้ใดเจตนากระทำต่อบุคคลหนึ่งแต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไปให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้าย..."

ข) ใน ป.พ.พ. เช่น มาตรา 10 "เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจตีความได้เป็นสองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ท่านให้ถือเอาตามนัยนั้น" หรือมาตรา 65 "บุคคลอันศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาปสูญแล้วนั้น ท่านให้ถือว่าถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังระบุในมาตรา 64" นอกจากนี้ยังมีอีกหลายมาตรา เช่น มาตรา 41, 45, 52... 901 ฯลฯ

ค) ป.วิ.อาญา มาตรา 50 "ในกรณีที่ศาลสั่งคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแก่ผู้เสียหายตามมาตรา 43 และ 44 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของตามคำพิพากษา"

ง) ป.วิ.แพ่ง มาตรา 31 ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ให้ถือว่ากระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(1)

(5)

มาตรา 41 วรรค 3 คำพาหนะ และคำปวยถาวรเจ้าพนักงานและแพทย์ ให้ถือว่าเป็นคำอุทธรณ์

นอกจากนี้ดูมาตราดังต่อไปนี้ ม.77, 78, 123 วรรค 1 147 วรรค 1,2, 183 วรรค 1, 198, 209 226 วรรค 2, 260(2) ตริ, 304 วรรค 1, 319 วรรคท้าย, 320 วรรค 5

(2) **ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด** ข้อสันนิษฐานชนิดนี้ส่วนใหญ่อยู่ในกฎหมายสารบัญญัติ ซึ่งส่วนมากใช้ถ้อยคำว่า "ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า" "ให้สันนิษฐานว่า" "เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า" "เว้นแต่แสดงว่า" ข้อสันนิษฐานชนิดนี้ผู้กรณีฝ่ายตรงข้ามสามารถที่จะนำสืบหักล้างได้ โดยฝ่ายที่ได้รับประโยชน์ไม่ต้องมีการพิสูจน์ในเรื่องที่ตนได้รับประโยชน์ในเมื่อฟังข้อเท็จจริงต้องด้วยกรณีของข้อสันนิษฐานครบถ้วนแล้ว

ตัวอย่างข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด

ก) ใน ป.อาญา เช่น มาตรา 211 ผู้ใดประชุมในที่อั้งยี่หรือซ่องโจร ผู้นั้นกระทำความผิดฐาน

เป็นอั้งอีหรือช่องโจร เว้นแต่จะแสดงไว้ว่า ได้ ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมอั้งอีหรือช่องโจร

มาตรา 286 วรรค 2 ผู้ใดไม่มีปัจจัยอย่างอื่นอันปรากฏสำหรับดำรงชีพ หรือมีปัจจัยอื่นอันพอเพียงสำหรับดำรงชีพ และ

(1) ปรากฏว่าอยู่ร่วมกับหญิงซึ่งค้าประเวณี หรือสมาคมกับหญิงซึ่งค้าประเวณี หรือหลายคนเป็นอาชญา

(2)

(3)

ให้ถือว่าผู้นั้นดำรงชีพอยู่จากรายได้ของหญิงในการค้าประเวณี เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจว่ามีได้เป็นเช่นนั้น

ข) ใน ป.พ.พ. เช่น มาตรา 6 " ท่านให้สันนิษฐาน" ไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต" หรือมาตรา 437 "บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัย..." หรือ มาตรา 1369 "บุคคลใดยึดถือทรัพย์สินท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นยึดถือเพื่อตน" นอกจากนี้ให้ดูมาตรา 17, 154, 203, 321, 363, 403, 422, 490, 461, 465, 561, 581, 672, 804, 849, 854, 877, 1024, 1027, 1054, 1141, 1307, 1344, 1346, 1348, 1357, 1358, 1360, 1370, 1371, 1372, 1373, 1418, 1430, 1474 วรรค 2, 1536 (ป.พ.พ. แก้ไขใหม่), 1651, 1683, 1715, 1746 บางทีกฎหมายก็ใช้คำว่า ให้ฟัง เช่น มาตรา 580 "...ท่านว่าสินจ้างพึงจ่ายเมื่องานได้ทำแล้วเสร็จ ถ้าการจ่ายสินจ้างนั้นได้กำหนดไว้เป็นระยะให้พึงจ่ายเมื่อสุดระยะเวลา..." หรือ มาตรา 602 "สินจ้างพึงใช้ให้เมื่อรับมอบการที่ทำ...ถ้าการที่ทามีกำหนดว่าจะส่งรับกันเป็นส่วน ๆ และได้ระบุจำนวนสินจ้างไว้เป็นส่วน ๆ ท่านว่าพึงใช้สินจ้างเพื่อการแต่ละส่วนในเวลารับเอาส่วนนั้น"

ค) ใน ป.วิ.แพ่ง เช่น มาตรา 127 "เอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรองหรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารที่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า....."

ง) กฎหมายพิเศษอื่น เช่น พ.ร.บ. สุลกากร "ผู้นำสิ่งของเข้ามาหรือออกไปจากราชอาณาจักร โดยไม่ปฏิบัติตามแบบแผนของทางราชการคิดโดยถือว่าลักลอบนำสินค้าเข้าหรือออก เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าคนมิได้ตั้งใจลักลอบเช่นนั้น"

พ.ร.บ.การพนัน 2478

มาตรา 5 "ผู้ใดชักให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติย่อมพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแก่กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นชักให้มีการขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น"

มาตรา 6 "ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นเล่นด้วยเว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะหรืองานนักขัตฤกษ์ หรือในที่สาธารณะสถาน"

พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

"บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 27 วรรค 1 นั้นให้ศาลได้สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ศาลส่งทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้เห็นว่า

(1) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้น ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(2) คนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่า จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด"

มีข้อสันนิษฐานบางอย่างไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้แต่ดุลพินิจของศาลที่จะวินิจฉัยโดยอนุমানจากข้อเท็จจริงที่ได้ความตามหลักตรรกวิทยา ซึ่งเราเรียกว่าข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริง ข้อสันนิษฐานชนิดนี้นำสืบ หักล้างได้เสมอ ข้อสันนิษฐานชนิดนี้ต้องนำสืบพยาน

ตัวอย่างข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริง

ฎีกา 330/2490 ปืนเป้าอาวุธร้ายแรง สันนิษฐานได้ว่า การที่จำเลยใช้ปืนยิงเป็นการกระทำโดยเจตนา

ฎีกา 849/2490 การเช่าเรือ หากเรือหายในระหว่างผู้เช่าครอบครอง ศาลสันนิษฐานว่า จำเลยผู้เช่าบกร่องในการสงวนรักษาทรัพย์สินที่เช่า จำเลยนำสืบหักล้างได้

3. ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปหรือไม่อาจโต้แย้งได้

ข้อเท็จจริงในกรณีเป็นไปตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 84 (1) . . . ที่ว่า แต่ทว่าคู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปหรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้. . . ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปหรือไม่อาจโต้แย้งได้ถือว่า ทุกคนจำต้องรู้ไม่ว่าจะเป็นศาลหรือบุคคลธรรมดาที่ตาม กฎหมายถือว่าจำต้องรู้ข้อเท็จจริงประเภทนี้ทั้งสิ้น

สำหรับข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปหรือไม่อาจโต้แย้งได้แบ่งได้ดังนี้

1. ข้อเท็จจริงโดยทั่วไป ข้อเท็จจริงโดยทั่วไปนี้ถือว่า บุคคลธรรมดาทั่วไปหรือศาลย่อมรู้ได้ทั้งสิ้น ข้อเท็จจริงทั่วไปนี้เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ไม่จำกัดว่าต้องเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในเรื่องนี้ขอให้ศึกษาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป ฎีกา 436/2509 (ประชุมใหญ่) เรือยนต์หางยาวเช่นเรือหางยาวของกลางคดีนี้เป็นเรือที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปว่าเป็นเรือเล็ก ๆ ไม่ใหญ่โตชนิดหนึ่ง ใช้วิ่งรับส่งในแม่น้ำลำคลอง โดยข้อเท็จจริงไม่มีทางฟังได้ว่า เป็นเรือมีระวางบรรทุกเกิน 50 ตันได้เลย ดังนั้น ศาลย่อมฟังได้ว่า เรือหางยาวของกลางในคดีนี้มีระวางบรรทุกไม่เกิน 50 ตัน

(ตามฎีกานี้ ฟังได้ว่าเรือหางยาวเป็นเรือขนาดเล็กไม่มีน้ำหนักเกินกว่า 50 ตันแน่โดยถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่รู้ทั่วไป)

ฎีกา 1159/2511 (ประชุมใหญ่) การเปลี่ยนชื่อกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ทำได้โดยกฎหมาย ฉะนั้น กระทรวงพระคลังฯ ที่มีกฎหมายใช้ชื่อใหม่ว่า กระทรวงการคลัง ศาลย่อมรู้ได้โดยถือว่าเป็นข้อที่ศาลรับรู้เองได้

ฎีกา 779/2510 ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การแรงงานสัมพันธ์ออกตามอำนาจในข้อ 4 และ 14 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ซึ่ง ให้มีผลบังคับใช้

กฎหมาย ซึ่งรับประกันว่ามีอยู่และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ถือว่าเป็นที่ทราบกันทั่วไป ไม่ต้องนำสืบพยาน

(ตามฎีกานี้ ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การแรงงานสัมพันธ์ที่ออกตามประกาศคณะปฏิวัติดังกล่าว เท่ากับเป็นกฎหมายอย่างหนึ่งซึ่งออกตามอำนาจที่กฎหมาย ประกาศคณะปฏิวัติ ให้ไว้ จึงเป็นบทกฎหมายอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าทุกคนต้องรู้นั่นเอง)

ฎีกา 1947/2520 ขอเท็จจริงที่ว่า วันที่ 2 และวันที่ 3 มีนาคม 2517 เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป ศาลรู้เองได้ คู่ความไม่จำเป็นต้องนำสืบ

ฎีกา 156, 157/2523 แม้ข้อเท็จจริงตามสำนวนจะไม่ปรากฏว่าที่ดินที่พิพาทกันอาจให้เช่าในขณะที่ยื่นคำฟ้องเกินเดือนละพันบาทหรือไม่ แต่ที่พิพาทอยู่ที่ตำบลจี้วราช อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีเนื้อที่เพียง 15 ตารางวา และไม่ปรากฏว่าเป็นที่อยู่ในทำเลการค้าอันจะทำให้ค่าเช่าที่ดินสูงเป็นพิเศษแต่อย่างใด เห็นได้ว่าที่พิพาทอาจให้เช่าในขณะที่ยื่นคำฟ้องได้ไม่เกินเดือนละ 5 พันบาท จำเลยจึงต้องห้ามมิให้ฎีกาข้อเท็จจริง (ตามกฎหมาย วิ.แพ่ง ก่อนมีการแก้ไข มาตรา 248 ใหม่)

(ตามฎีกานี้ ศาลวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่า ที่ดินอยู่บ้านนอกเนื้อที่เล็กน้อยเพียง 15 ตารางวา ไม่อยู่ในทำเลการค้าย่อมไม่อาจให้เช่าในขณะที่ยื่นคำฟ้องได้เกินเดือนละ 5 พันบาทแน่ ถือว่าเป็นข้อที่คนธรรมดาย่อมรู้ว่า สภาพที่ตั้งจำนวนเนื้อที่เพียงเล็กน้อยของที่ดินไม่อาจให้เช่าได้เกินเดือนละ 5 พันบาทแน่)

ตัวอย่างฎีกาที่ถือว่า ศาลไม่อาจรู้เองได้

ฎีกา 1229/2499 ข้อความที่ว่าศพยังมีโลหิตไหลออกทางจมูกและศพยังคงอยู่ให้ถือว่าถูกทำร้ายตายไม่ถึง 3 วันนั้น ศาลต้องวินิจฉัยโดยมีคำพยานสนับสนุน ศาลไม่อาจรู้เองได้

ฎีกา 917/2498 ข้อที่ว่า จำเลยหมิ่นประมาทหลวงอรรดปริชา ชาญการ อธิบดีกรมอัยการหลวงอรรดฯ คืออธิบดีกรมอัยการ (ในขณะนั้น) หรือไม่ ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองได้ต้องนำสืบพยานหลักฐานกัน

ฎีกา 1094/2501 การขอให้นับโทษต่อจากคดีเรื่องอื่น โจทก์ต้องแถลงให้ชัดว่าคดีเดิมศาลตัดสินแล้วประกอบด้วยหลักฐาน ไม่ใช่ข้อที่ศาลรู้เอง

(ตามฎีกานี้ ข้อเท็จจริงที่ว่า ทศิเคิมศาลคักสินไปแล้วหรือไม่ ไม่ใช่เป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองได้ จึงต้องนำสืบเรื่องนี้)

คามฎีกานี้ ระเบียบคังกล่าว มีใจเป็นกฎหมายจึงไม่ถือว่าศาลคังรู้อ

2. กิจการความเป็นไปของบ้านเมือง ข้อเท็จจริงในเรื่องกิจการความเป็นไปของบ้านเมืองโดยปกติคังมีการประกาศเพื่อให้ประชาชนทั่ว ๆ ไปคังทราบ คังนั้นในเรื่องกิจการความเป็นไปของบ้านเมืองจึงไม่คังต้องสืบพยานหลักฐานคังกัน คังถือว่าทุกคนรวมทั้งศาลคังรู้ออยู่คังแล้ว

ข้อเท็จจริงคังกล่าว คังได้คังแก่ บุคคลคังใดเป็นคณะรัฐมนตรีของไทย ปลัดกระทรวงหรืออธิบดีกรมคังต่าง ๆ ในกระทรวงคังใดคังคือคังใคร เรื่องเกี่ยวกับรัฐสภาของไทยเป็นอย่างไร การประกาศสงคราม คังใครเป็นประมุขของประเทศไทย

3. สภาพที่คังตั้งทางภูมิศาสตร์ ข้อเท็จจริงในเรื่องเกี่ยวกับที่คังตั้งคังตลอดจนอาณาเขตของที่คังตั้งของคังแต่ละจังหวัด คังตลอดถึงประเทศไทยคังตั้งอยู่ คัง ณ ที่คังใดในคังโลก เช่น จังหวัดเชียงคังใหม่อยู่ทางภาคเหนือของไทย

4. ลักษณะของคังตราหรือคังเครื่องหมายกระทรวงคังต่าง ๆ ของไทย

5. ภายคังเซ็นของบุคคลคังสำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรีของไทย

6. มาตราเกี่ยวกับคังการชั่ง คังดวง คังวัด ของไทย หรือของคังต่างประเทศที่คังแพร่หลาย เช่น 1 ไมล์มีคังกี่กิโลเมตร

7. คังถ้อยคังภาษาไทยธรรมคัง หากเป็นคังถ้อยคังคำคังพิเศษคังต้องนำสืบ เช่น คังอิหน้าไม้คังขีดไฟ หมายถึงคังการคังกลับคังคังคังของคังผู้ถูกว่าคังเหมือนไม้คังขีดไฟที่มีอยู่คังถึง 4 คังด้าน

8. คังสิ่งธรรมคังตามธรรมคังชาติ เช่น คังดวงอาทิตย์คังขึ้นทางคังตะวันออกและคังตกทางคังตะวันตก คังคังคังข้างคังขึ้นคังสว่าง คังคังข้างคังแรมคังมืด เคยมีคังคำคังพิพากษาฎีกาวิญญัยไปคังถึงว่า เวลาที่คังดวงคังจันทร์คังขึ้นวันคังใด เวลาคังใดเป็นคังเรื่องที่ศาลคังต้องรู้อ เพราะเป็นคังเรื่องธรรมคังชาติคังโลกคังรู้คังกัน

4. ข้อเท็จจริงที่ไม้คังได้คังแย้งคังได้ บางคังท่านคังเห็นว่าเป็นคังข้อเท็จจริงที่รู้อคังกันอยู่คังทั่วไป บางคังส่วนคังเห็นว่าเป็นคังคนคังละคังส่วน คังแต่คังหมายถึงคังสิ่งคังต่าง ๆ คังต่อไปคังนี้

ข้อเท็จจริงว่ามีกฎหมายคังปิดคังปาก บทกฎหมายคังคังกล่าวคังส่วนคังใหญ่ที่คังว่าคังนี้ มักเป็นคังเรื่องความคังทุจริตของบุคคลคังภายนอก เช่น เรื่องคังตัวคังแทนคังเชิด คังตัวคังการคังถูกคังปิดคังปาก ไม้คังให้คังเพียงว่าบุคคลคังที่คังคนคังเชิดคังขึ้นมาเป็นคังตัวคังแทนคังมิคังได้เป็นคังตัวคังแทนคังของคังคนคังถาม ป.พ.พ. น.821, 822, 823, 805 หรือคังเรื่องคังห้างคังหุ้นคังส่วน

ตาม ม.1054 ที่ว่า ผู้ใดแสดงคนว่าเป็นหุ้นส่วน ด้วยวาจาก็ดี โดยลักษณะอักษรก็ดี ด้วยกริยาก็ดี ด้วยอินอินยอมให้เขาใช้ชื่อคนเป็นชื่อหุ้นส่วนก็ดีหรือรู้แล้วไม่คัดค้าน ปล่อยให้เขาแสดงคนว่าเป็นหุ้นส่วนก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน

ข้อเท็จจริงว่ามีกฎหมายค้ำค้ำ เช่น มีกฎหมายห้ามฟ้องซ้ำฟ้องซ้อน หรือกฎหมายว่าคำพิพากษาผูกพันคู่ความในคดี

ข้อเท็จจริงว่า มีกฎหมายบัญญัติว่าพยานเอกสารคัดพยานบุคคล เช่น ป.วิ.แพ่ง ม. 94 ที่ว่า ข้อความในเอกสารเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้ จะนำพยานบุคคลมาสืบให้ศาลเห็นเป็นอื่นไปไม่ได้ หากเป็นการสืบพยานบุคคลแก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม คัดทอน พยานเอกสาร

5. ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าคู่ความรับกัน โดยปกติข้อเท็จจริงที่จะต้องทำการสืบพยานหลักฐานกันนั้น จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาท ข้อเท็จจริงดังกล่าวย่อมเกิดจากการที่คู่กรณีอีกฝ่ายได้ปฏิเสธข้อหาหรือข้ออ้างของคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง หากเกิดกรณีมีการยอมรับข้อเท็จจริงหรือมีกรณีที่อาจถือได้ว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงแล้ว ย่อมสันนิษฐานได้ว่าข้อเท็จจริง เช่นว่านั้นได้มีอยู่จริง คู่ความในคดีก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีการยอมรับหรือถือว่ารับดังกล่าว

ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าคู่ความได้รับกันจึงเป็นสิ่งที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอย่างหนึ่งแต่ในเรื่องการรับหรือถือว่าได้รับดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิधिพิจารณาความ และวิधिพิจารณาความในคดีอาญาและคดีแพ่ง มีข้อแตกต่างกัน จึงขอแยกอธิบายข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับออกเป็นคดีอาญา และคดีแพ่ง

ในคดีอาญา ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับแบ่งได้เป็น

ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับนอกศาล (คำรับนอกศาล)

ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับในศาล (คำรับในศาล)

ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับนอกศาล ข้อเท็จจริงในกรณีนี้มีได้กระทำการพิจารณาคดีของศาลแต่คู่ความได้กระทำการรับกันนอกการพิจารณาคดีของศาล เช่น การรับในข้อเท็จจริงที่สำนักงานทนายความ หรือรับกันที่ทำการของพนักงานสอบสวน การยอมรับข้อเท็จจริงนอกศาลในคดีอาญา ปกติแล้วไม่ทำให้ข้อเท็จจริงยุติลงได้ คู่ความรับต้องมีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงในเรื่องที่ตนยอมรับข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ ขอแยกพิจารณาการรับนอกศาลดังนี้

การยอมรับข้อเท็จจริงนอกศาลโดยกระบวนการพิจารณาความ คู่ความฝ่ายหนึ่ง ได้ส่งคำบอกกล่าวไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งว่า จะยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ตนอ้างหรือไม่ ซึ่งอาจมีผล ให้ข้อเท็จจริงยุติไม่ต้องทำการสืบพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ตาม ป.วิ.แพ่ง ม.100 ที่ว่า

ในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งประสงค์จะอ้างข้อเท็จจริงใดและขอให้คู่ความฝ่ายอื่นตอบว่าจะรับรองข้อเท็จจริงนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ อาจส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งรายการข้อเท็จจริงนั้น ไปให้คู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยาน ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ถ้าคู่ความฝ่ายอื่นได้รับคำบอกกล่าวโดยชอบแล้ว เมื่อคู่ความฝ่ายที่ส่งคำบอกกล่าวร้องขอต่อศาลในวันสืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายอื่นว่าจะยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นว่าถูกต้องหรือไม่แล้วให้ศาลจดคำตอบไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา ถ้าคู่ความฝ่ายนั้นไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด หรือปฏิเสธข้อเท็จจริงใดโดยไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้งให้ถือว่า ยอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว เว้นแต่ศาลจะเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อยู่ในวิสัยที่จะตอบหรือแสดงเหตุแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้งในขณะนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นทำคำแถลงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นมาขึ้นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เรื่องเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่งที่คู่ความแสดงความจำนงจะอ้างอิงด้วยโดยอนุโลม แต่ต้องส่งสำเนาเอกสารนั้นไปพร้อมกับคำบอกกล่าวและต้องมีต้นฉบับเอกสารนั้นให้คู่ความฝ่ายอื่นตรวจดูได้เมื่อต้องการ เว้นแต่ต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่นหรือของบุคคลภายนอก

ตาม ป.วิ.แพ่ง ม.100 เดิม การขอให้ยอมรับข้อเท็จจริงเป็นการสมัครใจไม่มีสภาพบังคับในกรณีคู่ความอีกฝ่ายไม่ตอบข้อเท็จจริง ปัจจุบันได้แก้ไขใหม่ให้มีสภาพบังคับในกรณีคู่ความอีกฝ่ายไม่ตอบข้อเท็จจริง (ตาม ม.100 วรรค 2)

การยอมรับข้อเท็จจริงตาม ม.100 นี้ ทำให้การสืบพยานเป็นไปโดยความรวดเร็วรวบรัด แต่ใช้กรณีไม่มีชี้สองสถานเท่านั้น หากมีชี้สองสถานกฎหมายได้กำหนดไว้เป็นพิเศษแล้วใน ม. 183 วรรค 3¹

¹ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 183 วรรค 3 "คู่ความมีสิทธิคัดค้านว่าประเด็นข้อพิพาทหรือหน้าที่นำสืบที่ศาลกำหนดไว้ นั้นไม่ถูกต้อง โดยแถลงด้วยวาจาต่อศาลในขณะนั้นหรือยื่นคำร้องต่อศาลภายใน

ปัญหามีว่า การยอมรับข้อเท็จจริงนอกศาล ตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 100 นี้ จะนำไปใช้ในคดีอาญาโดยอนุโลมตาม ป. วิ. อาญา มาตรา 15 ได้หรือไม่

ในข้อนี้ยังไม่มีคำพิพากษานิติภาควินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน แต่มีนักกฎหมายหลายท่านเห็นว่า นำไปใช้ในคดีอาญาไม่ได้ ซึ่งผู้เขียนก็เห็นด้วย เพราะกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาแตกต่างกับคดีแพ่งเป็นอันมาก ในเมื่อ ป.วิ.อาญา ไม่ได้มีบัญญัติไว้ก็ไม่ควรนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในคดีอาญาได้

การยอมรับข้อเท็จจริงนอกศาลในชั้นสอบสวนของเจ้าพนักงาน ในข้อนี้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 134 กล่าวว่า "ด้วยคำที่ผู้ต้องหากล่าว อาจใช้เป็นพยานหลักฐานอันตัวผู้ต้องหาให้การพิจารณาได้" ตามมาตรานี้หมายความว่า คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนใช้ยืนยันตัวผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาของศาลได้ (สำหรับรายละเอียดในเรื่องคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนให้ดูในเรื่องพยานบอกเล่า) ซึ่งเป็นเรื่องการฟังคำรับชั้นสอบสวนในฐานะที่เป็นพยานบอกเล่าที่กฎหมายยอมรับฟังคำรับชั้นสอบสวนไม่ทำให้ข้อเท็จจริงยุติลงได้แต่อย่างใด

โดยสรุปแล้ว ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับนอกศาลในคดีอาญาไม่อาจทำให้ข้อเท็จจริงยุติลงได้ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับในคดีอาญา (คำรับ) ไม่เป็นสิ่งที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน

ข้อเท็จจริงที่รับหรือถือว่าได้รับในศาล (คำรับในศาล) ปกติแล้วฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงในคดีอาญาจะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร แต่มีบางกรณีที่ไม่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงคำรับของจำเลยให้ชั้นพิจารณาของศาลก็เป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้ศาลลงโทษจำเลยได้ โดยไม่ต้องมีการนำสืบข้อเท็จจริงเลย คำรับของจำเลยดังกล่าวเป็นไปตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 176 วรรค 1 ที่ว่า "ในชั้นศาลพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามที่ฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้น

เข็ดวันนับแต่วันที่ศาลสั่งกำหนดประเดิมข้อพิพาทหรือหน้าที่นำสืบ ให้ศาลชี้ขาดคำคัดค้านนั้น ก่อนวันสืบพยาน คำชี้ขาดคำคัดค้านดังกล่าวให้อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 226"

กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา ศาลต้องสืบพยานต่อไปหรือไม่สืบพยานต่อไป แยกได้ดังนี้

คดีที่รับกฎหมายกำหนดอัตราโทษกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

คดีที่รับกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกเบาว่า ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

คดีที่รับกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น กรณีนี้ศาลต้องสืบพยานต่อไปจึงพิพากษาได้

ที่ว่าจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป อาจจำคุก 5 ปีพอดีหรือจำคุกมีระยะเริ่มต้นมากกว่า 5 ปี เช่น จำคุก 10 ปี เป็นต้น

ส่วนที่ว่า *โทษสถานที่หนักกว่านั้น* หมายถึง ลำดับโทษหนักกว่าจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป คือ โทษประหารชีวิต ซึ่งมีลำดับที่ 1 หนักกว่าจำคุกซึ่งมีลำดับที่ 2 ตาม ป.อาญา ม.18²

คดีที่รับกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำเบาว่าห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลอาจสั่งงดสืบพยานแล้วพิพากษาได้

คำรับสารภาพของจำเลยที่ดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำเบาว่าจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ผู้เขียนอยากใช้คำว่า "คำรับในคดีที่มีโทษเบา" มีหลักเกณฑ์ที่ต้องพิจารณาดังนี้

- ก. เป็นคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล
- ข. เป็นคำรับสารภาพว่าได้กระทำตามที่ฟ้อง
- ค. คดีที่รับสารภาพเป็นคดีที่มีโทษเบา

² ป.อาญา มาตรา 18 "โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน"

ก. เป็นคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ในข้อนี้ต้องพิจารณาว่าขณะ
นี้เขารับสารภาพนั้นต้องอยู่ในฐานะเป็นจำเลย การพิจารณาว่า เป็นจำเลยหรือยังพิจารณาโดยอาศัย
หลักที่ว่าถูกฟ้องไปยังศาลว่าได้กระทำผิดฐานหนึ่งแล้วยอมตกเป็นจำเลย แต่ในกรณีที่ราษฎรเป็น
โจทก์ ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหากศาลยังไม่ประทับรับฟ้อง ผู้ถูกฟ้องยังไม่เป็นจำเลย

หากผู้รับสารภาพไม่อยู่ในฐานะเป็นจำเลยเป็นเพียงผู้ต้องหา ผู้ถูกสงสัยว่า
กระทำผิด ผู้กระทำผิดแต่ถูกกันไว้เป็นพยาน คำรับของเขาเหล่านี้ไม่เข้าเงื่อนไขตาม ป.วิ.อาญา
มาตรา 176

คำรับสารภาพต้องรับในชั้นพิจารณาของศาล กล่าวคือรับสารภาพในช่วงใดก็ได้ ตั้ง
แต่โจทก์เริ่มฟ้องจนถึงก่อนศาลพิพากษาคดี มีปัญหาว่าพิจารณา กรณีที่การสืบพยานสิ้นสุดแล้ว
ปกติถือว่าการพิจารณาสิ้นสุด (ป.วิ.อาญา มาตรา 15 และ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 187) ดังนั้น หากจำเลย
รับสารภาพหลังจากศาลยุติการสืบพยานแม้ยังไม่ตัดสินยอมถือได้ว่า ไม่ใช่คำรับตาม ป.วิ.อาญา
มาตรา 176 เพราะไม่อยู่ในการพิจารณาของศาลแล้ว

คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณานี้เกี่ยวข้องกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหา
ในชั้นสอบสวนอยู่มาก กล่าวคือ จำเลยที่รับสารภาพอาจตกเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนของ
พนักงานสอบสวนด้วยก็ได้ ในกรณีคดีผ่านการดำเนินงานของพนักงานสอบสวน ดังนั้น จึงมี
ปัญหามาพิจารณาดังนี้

1. หากผู้ต้องหาได้รับในชั้นสอบสวน และในชั้นพิจารณารับสารภาพด้วยแล้ว คำ
รับสารภาพในชั้นพิจารณาอาจทำให้ยุติการสืบพยานได้ ทั้งนี้เพราะมาตรา 176 มุ่งพิจารณาเฉพาะ
ชั้นพิจารณาเท่านั้น

2. ผู้ต้องหาไม่รับในชั้นสอบสวน แต่ในพิจารณารับสารภาพด้วยแล้วคำรับ
สารภาพในชั้นพิจารณาอาจทำให้ยุติการสืบพยานได้เช่นกัน ทั้งนี้ เพราะมาตรา 176 มุ่งพิจารณา
เฉพาะในชั้นพิจารณาเท่านั้น

3. หากผู้ต้องหาได้รับหรือไม่รับในชั้นสอบสวน แต่ในชั้นพิจารณาปฏิเสธแล้วศาล
ก็ต้องการสืบหลักฐานต่อไปจะลงโทษจำเลยไม่ได้

ฎีกา 427/3475 ศสศึกษทรัพย์ โจทก์มีแค่คำรับสารภาพของจำเลย (ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน) ในชั้นไต่สวนของเจ้าพนักงานโดยไม่มีพยานอื่นประกอบ ศาลลงโทษจำเลยยังไม่ได้

ฎีกา 69/2486 คำรับของจำเลยในชั้นพิจารณาปฏิเสธ ศาลยอมไม่ฟังคำรับดังกล่าว (ต้องสืบหลักฐานในชั้นพิจารณาอีกนั่นเอง)

ฎีกา 1662/2514 การรับฟังคำรับชั้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธชั้นศาลมาใช้ลงโทษ จำเลยต้องมีพยานมาประกอบว่า จำเลยกระทำผิดจริง (ต้องสืบพยานในชั้นพิจารณานั้นเอง)

ข. เป็นคำรับสารภาพว่าได้กระทำตามฟ้อง ในข้อนี้อาจเป็นเรื่องรับสารภาพใน *ส่วน* ความผิดที่ถูกฟ้อง หรือส่วนอื่นนอกจากความผิดก็ได้ ที่สำคัญคือคำที่รับสารภาพต้องมีความชัดเจนในส่วนนั้น ๆ

ในส่วนความผิดที่ถูกฟ้องนั้น หากฟ้องของโจทก์ระบุความผิดฐานเดียวก็รับสารภาพนั้น หรือฟ้องระบุหลายฐานก็รับหลายฐาน หรือฟ้องระบุหลายฐานให้เลือกลงโทษก็มี การรับฐานใดฐานหนึ่งก็ถือว่าใช้ได้ เช่น

ฎีกา 2472/26 ความผิดฐานบุกรุกกับวิ่งราวทรัพย์มีลักษณะแตกต่างกันและเป็นความผิดคนละอย่างแยกจากกันได้ โจทก์บรรยายฟ้องแยกเป็นสองตอนว่า ตอนแรกจำเลยกับพวกบุกรุกเข้าไปในดึกแถวของผู้เสียหายโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่มีเหตุอันสมควร แล้วคอนหลังได้วิ่งราวทรัพย์ของฟ้องเสียหายไปด้วย จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ต้องถือว่าจำเลยกระทำผิดฐานบุกรุกและวิ่งราวทรัพย์เป็นสองกรรม

ฎีกา 2824/2531 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเคยดองคำพิพากษาถึงที่สุดให้รอการลงโทษจำคุกได้ขอให้ศาลนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้มาบวกกับโทษในคดีที่โจทก์ฟ้องด้วยข้อเท็จจริงตามคำฟ้องดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายว่าจำเลยกระทำผิดในคดีที่โจทก์ฟ้อง และเป็นข้อเท็จจริงที่โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ปรากฏ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพเพียงว่าได้กระทำผิดจริงตามฟ้องเท่านั้น มิได้ให้การรับด้วยว่าจำเลยเป็นคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญาที่โจทก์อ้างมาในฟ้องและโจทก์ก็ไม่ได้นำสืบพยานให้ปรากฏ แม้รายการประวัติอาชญากรที่พนักงานคุมประพฤติส่งต่อศาลชั้นต้นพร้อมกับรายงานการสืบเสาะจะระบุรายการตรงกับที่โจทก์บรรยายไว้ในฟ้อง ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายแถลงไม่ติดใจคัดค้าน กรณีก็ยังไม่อาจรับฟังเป็นยุติว่า จำเลยเคย

ต้องคำพิพากษาในคดีก่อนตามรายการประวัติ อาชญากร จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยเป็นคนเดียวกับ
จำเลยในคดีอาญาที่โจทก์อ้างมาในฟ้องจะนำโทษในคดีดังกล่าวมาบวกโทษในคดีที่โจทก์ฟ้องไม่
ได้

(ฎีกานี้รับสารภาพตามฟ้องเฉพาะส่วนความผิด ไม่ได้รับส่วนอื่นตามฟ้อง)

ฎีกา 1936/2๖31 แม้ผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ที่อ้างฟ้องมิได้ระบุให้
เห็นว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลอาญา มาตรา 297 อย่างไร และข้อที่อ้างว่าจะ
รักษาหายได้ภายใน 1 เดือน ก็เป็นไปได้ว่าอาจรักษาหายได้ภายใน 5 หรือ 10 วันก็ตาม แต่เมื่อ
โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยทำร้ายผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายสาหัส
ต้องป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่าสี่สิบวัน ซึ่งเข้าองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมาย
อาญามาตรา 297 แล้วดังนี้ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลย่อมฟังข้อเท็จจริงเช่นนั้นลง
โทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ได้

ฎีกา 3370/32 โจทก์ฟ้องว่า ระหว่างเวลากลางคืนก่อนเที่ยงถึงเวลากลางวันเวลาใด
ไม่ปรากฏชัด จำเลยได้เข้าไปลักทรัพย์ของผู้เสียหายซึ่งอยู่ในเคหสถานไปโดยทุจริตหรือมิฉะนั้น
จำเลยได้กระทำความผิดฐานรับของโจรที่ถูกลักไป เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดฐาน
ลักทรัพย์ในเวลากลางวันจริงตามฟ้อง ก็ต้องว่า จำเลยลักทรัพย์ในเคหสถานตามที่ปรากฏในคำ
ฟ้องโจทก์ด้วย ศาลลงโทษจำเลยตาม ป.อาญา ม.335(8) วรรคแรกได้

หากการรับสารภาพไม่อาจเป็นความผิดได้ เช่น การกระทำไม่ครบองค์ประกอบ
ความผิด หรือ ผู้กระทำมีอำนาจกระทำการกระทำจึงไม่ผิด เช่น ป้องกัน พอคควรยอมมิใช่เป็นคำรับ
สารภาพตาม ป. ว. อาญา ม.176 วรรคแรก

ฎีกา 330/2491 ฟ้องว่า ทำร้ายร่างกายสาหัส ขอให้ลงโทษ จำเลยรับว่าได้ทำร้าย
จริงแต่ป้องกันตัวพอควร เช่นนี้ ถือว่าไม่ใช่คำรับตามมาตรา 176 เพราะเท่ากับจำเลยปฏิเสธว่าไม่
ได้ทำผิด เนื่องจากเป็นการป้องกันพอควร

ฎีกา 1009/2493 ฟ้องว่า จำเลยทำให้ถึงบรจุแก่กระเปิดโดยประมาทเป็นเหตุให้
ทรัพย์สินของผู้เสียหาย ขอให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 183,201 ก (ซึ่งปัจจุบัน
ความผิดนี้ต้องมีเจตนาทำนั้น ดู ป.อาญา มาตรา 222)

จำเลยให้การว่า รับสารภาพว่า "ได้ทำแก่กระเปิดจริง ขอให้ลดหย่อนผ่อนโทษ"
ฟังว่าได้ทำแก่กระเปิดโดยประมาทไม่ได้ ต้องยกฟ้อง

(ตามฎีกานี้องค์ประกอบความ ผิดมีว่า ทำโดยประมาทให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายที่จำเลยรับนั้นเพียงแต่รับว่าได้ทำแก๊สระเบิดจนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายเท่านั้น ยังไม่ได้รับว่า กระทำโดยประมาทแต่อย่างใดจึงเท่ากับยังมีได้รับว่า ได้กระทำผิดตามฟ้องนั่นเอง)

ฎีกา 1133/2523 ตามคำให้การจำเลยว่า ความจริงถูกระเบิดมิใช่ของจำเลย แต่เพื่อมิให้ยุ่งยากแก่คดี จำเลยขอรับสารภาพตลอดข้อหา มิใช่เป็นการรับสารภาพตามฟ้อง ศาลยกฟ้อง

(ตามฎีกานี้ จำเลยถูกฟ้องว่ามีวัตถุระเบิดในครอบครอง ด้อยคำที่จำเลยรับสารภาพว่า เพื่อมิให้คดียุ่งยากขอรับสารภาพศาลฎีกา แปลว่า เมื่ออ่านคำให้การรวมกันแล้ว เท่ากับจำเลยปฏิเสธว่า จำเลยมิได้มีวัตถุระเบิดของกลางไว้ในครอบครองอันจะเป็นผิดฐานนี้ตามกฎหมาย)

การรับสารภาพของจำเลยในกรณีที่ฟ้องของโจทก์บรรยายคลุมมาให้ศาลเลือกลงโทษ จะต้องระบุลงไปว่ารับฐานใดแน่ให้ชัดเจน มิฉะนั้นจะไม่เป็นคำรับตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 176 โจทก์ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป

ฎีกา 1076/2482 ฟ้องว่าลักทรัพย์หรือรับของโจร ขอให้ลงโทษรับสารภาพว่าได้กระทำผิดตามฟ้อง เช่นนี้ถือว่า ไม่ทราบว่าเป็นฐานใด

ฎีกา 809/2513 (ประชุมใหญ่) โจทก์ฟ้องว่า ลักทรัพย์ หรือรับของโจรรับสารภาพว่า ขอรับสารภาพตามฟ้อง คำรับเช่นนี้ไม่ชัดเจนพอที่จะชี้ขาดว่า ทำผิดฐานใด หากไม่สืบพยานต่อไปลงโทษไม่ได้

ฎีกา 674/29 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำผิดฐานลักทรัพย์ หรือรับของโจร แสดงว่าโจทก์ประสงค์ขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาใดข้อหาหนึ่งเพียงข้อหาเดียว เพราะความผิดฐานลักทรัพย์กับรับของโจรเป็นความผิดคนละฐานกัน จะลงโทษจำเลยทั้งสองฐานความผิดไม่ได้ คำรับสารภาพของจำเลยที่ว่า ขอให้การรับสารภาพว่ากระทำผิดตามฟ้อง ไม่ชัดเจนพอที่จะชี้ขาดว่าผิดฐานใด เป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลยไม่ได้

สำหรับส่วนอื่นนอกจากความผิดตามฟ้อง อาจเป็นเรื่องขอให้เพิ่มโทษหรือให้นับโทษต่อหรือในส่วนเกี่ยวกับอำนาจฟ้องของโจทก์ จำเลยก็ต้องรับสารภาพตามฟ้องอย่างชัดเจน จึงจะถือว่ารับในส่วนอื่นนอกจากความผิดตามฟ้อง

ฎีกา 1017/2507 ฟ้องกล่าวว่า เคยต้องโทษจำคุกแล้วขอให้เพิ่มโทษจำเลยให้
การว่า ขอรับสารภาพตามฟ้อง ถือได้รับในข้อหาที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษด้วย

ฎีกา 664/2520 ฟ้องว่าเล่นไฮโลพนัน เคยต้องโทษจำคุกมาแล้วขอให้ลงโทษ
และขอให้เพิ่มโทษด้วย ให้การว่า รับสภาพตามฟ้องโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ถือว่ารับในข้อที่ขอให้เพิ่ม
โทษด้วย

ฎีกา 387/25 การที่จำเลยให้การรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้นมิได้หมาย
ความว่า จำเลยรับว่า เคยถูกศาลพิพากษาให้รอการลงโทษตามที่กล่าวมาในฟ้องด้วย

ฎีกา 4190/29 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยร่วมกันมีกัญชา จำเลยที่ 3, ที่ 4 ให้การรับ
สารภาพตามฟ้องโดยไม่ได้โต้แย้งว่า ธนบัตรของกลางที่ยึดได้จำเลยมิไว้ใช้หรือมิไว้เพื่อใช้ในการ
กระทำความผิด จึงต้องฟังว่าธนบัตรของกลางที่ยึดได้จากจำเลยที่ 3 ที่ 4 เป็นทรัพย์สินมิไว้เพื่อใช้
ในการกระทำความผิด ซึ่งศาลมีอำนาจรับได้ตาม ป.วิ.อาญา ม. 33 การที่ศาลล่างวินิจฉัยว่า มิใช่เป็น
ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด เป็นการฟังข้อเท็จจริงผิดไป จากคำ
รับสารภาพของจำเลยไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณา ศาลฎีกาสั่งรับ

ฎีกา 1128/31 โจทก์บรรยายฟ้องว่า รอยน้ดของกลางเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการ
การกระทำความผิด เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องจึงต้องฟ้องว่า รอยน้ดของกลางเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้
ในการกระทำความผิด ซึ่งศาลมีอำนาจรับได้ตาม ป.วิ.อาญา ม.33

การบรรยายฟ้องของโจทก์อาจกล่าวในฟ้องเกี่ยวกับอำนาจฟ้องของโจทก์ (ซึ่งมัก
เป็นกรณีอัยการเป็นโจทก์ ว่าคดีได้มีการสอบสวนแล้ว หรือคดีความผิดต่อส่วนตัวนี้ ได้มีการร้อง
ทุกข์แล้ว โดยหลักแล้วหากจำเลยไม่ให้การเรื่องดังกล่าวถือว่า จำเลยรับในเรื่องเช่นว่านั้นโจทก์
ไม่ต้องนำสืบ หากจำเลยต้องการให้โจทก์สืบต้องโต้แย้งในเรื่องเช่นว่านั้น

ฎีกา 489/2488 จำเลยไม่คัดค้านว่า การสอบสวนไม่ชอบจึงไม่ต้องนำสืบเรื่อง
การสอบสวน

ฎีกา 214/2498 จำเลยคัดค้านว่า ตำรวจสันติบาลไม่มีอำนาจสอบสวนโจทก์ไม่
สืบว่ามีอำนาจสอบสวนต้องยกฟ้อง

ฎีกา 348/2491 ฟ้องโจทก์ว่าได้ร้องทุกข์โดยผู้เสียหายแล้ว จำเลยมิได้คัดค้าน
เรื่องดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องสืบเรื่องร้องทุกข์

ค. คดีที่รับสารภาพกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง 5 ปีหรือสถานเบา กว่า "คดีที่รับสารภาพ" หมายถึง คดีในส่วนข้อหาที่รับสารภาพ กฎหมายกำหนดอัตราโทษตาม ค. ทั้งนี้เพราะตัวบท ป.วิ.อาญา ม.176 วรรคแรก ใช้คำว่า "คดีที่มีข้อหา" ดังนั้น ต้องพิจารณาการ รับสารภาพเป็นข้อหา ๆ ไปมิใช่พิจารณาทั้งคดี หากคดีนั้นมีข้อหาเดียว จำเลยรับสารภาพก็ถือว่า อยู่ในเกณฑ์ ม.176 วรรคแรก เช่น ถูกฟ้องคดีลักทรัพย์ ตาม ป.อาญา ม.334 ซึ่งมีโทษตามกฎหมาย จำคุกไม่เกิน 3 ปี จำเลยรับสารภาพเป็นต้น

ในกรณีคดีนั้นมีหลายข้อหาโดยมีทั้งข้อหาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุก อย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี และอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หากจำเลยรับสารภาพตามฟ้องแล้ว ต้องพิจารณาแยกเป็นข้อหา ข้อหาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกไม่ถึง 5 ปี อยู่ในเกณฑ์ตาม มาตรา 176 ป.วิ.อาญา เช่น

ฎีกา 436/2490 ฟ้องคดีอาญาที่มีโทษจำคุก เกิน 10 ปี และโทษเบาพร้อมกัน จำเลย ให้การรับสารภาพ ศาลลงโทษข้อหาเบาได้ ส่วนข้อหาที่มีโทษจำคุกเกิน 10 ปี ต้องสืบพยานหลัก ฐานต่อไป.

คำสั่งศาลคำร้องที่ 775/30 ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพและศาลต้องฟัง พยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงดังฟ้อง ตาม ป.วิ.อาญา ม.176 นั้น ต้อง พิจารณาอัตราโทษเฉพาะข้อหาในกระบวนความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้นเท่านั้นว่า ในอัตราโทษ จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือสถานที่หนักกว่านั้นหรือไม่ จะนำเอาอัตราโทษจำคุกที่โจทก์ขอให้ลง โทษแก่จำเลยทุกกระทงหรือทุกข้อหาารวมกันไม่ได้

โทษอย่างต่ำต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนด โทษนั้นปกติอาจเป็นโทษที่ศาล กำหนด หรือกฎหมายกำหนดก็ได้ แต่โทษตาม ค. นี้พิจารณาเฉพาะโทษที่กฎหมายกำหนด มิใช่ โทษที่ศาลกำหนด (โทษที่ศาลจะลง) เช่น กฎหมายกำหนดจำคุก 3-6 ปี หากจำเลยรับสารภาพ ศาล จะลงโทษจำคุก 5 ปี เช่นนี้ก็เป็นการรับตาม ป. วิ.อาญา ม.176 วรรค 1 เพราะโทษที่กำหนดขั้นต่ำ จำคุกเพียง 3 ปี เท่านั้น

โทษที่กฎหมายกำหนดนี้พิจารณาขั้นต่ำมิใช่พิจารณาชั้นสูง เช่นตามตัวอย่างข้าง ต้น โทษขั้นต่ำจำคุก 3 ปี แม้โทษชั้นสูงจะจำคุก 6 ปี ก็ตามก็ยังเป็นโทษตาม ค. นี้

โทษตาม ก. คือจำคุกไม่ถึง 5 ปี หรือสถานเบากว่า โทษที่ว่ามีต้องเป็นโทษสุทธิ (ตามกฎหมายกำหนด) หากถูกฟ้องในความผิดสำเร็จก็ถือโทษสุทธิขั้นต่ำได้เลย เช่น กฎหมายกำหนดจำคุก 3-6 ปี โทษสุทธิขั้นต่ำคือ 3 ปี

แต่ถ้าถูกฟ้องพยายามต้องคำนวณจาก 2 ใน 3 ของระวางโทษดังกล่าว ตาม ป.อาญา ม.80 เช่น กฎหมายกำหนดจำคุก 6-20 ปี แต่ถูกฟ้องพยายาม ต้องนำ 2 ใน 3 คำนวณจากโทษขั้นต่ำ 6 ปีโทษสุทธิคือ 4 ปี เป็นต้น โทษตาม ก. อาจเป็นโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง **จำคุกไม่ถึง 5 ปี หรือ สถานเบากว่า**

โทษจำคุกไม่ถึง 5 ปี อาจเป็นกรณีโทษนั้นมีระวางโทษขั้นต่ำและขั้นสูง เช่น จำคุก 3-6 ปี หรืออาจเป็นกรณีกฎหมายกำหนดอัตราโทษขั้นสูงอย่างเดียวก็ได้ เช่น จำคุกไม่เกิน 10 ปี (หมายถึงจำคุกตั้งแต่ 1 วัน-10 ปี) ขั้นต่ำเพียง 1 วัน ซึ่งไม่ถึง 5 ปี

โทษสถานเบากว่า (จำคุกไม่ถึง 5 ปี) หมายถึงโทษนั้นมีลำดับมากกว่าโทษจำคุกไม่ถึง 5 ปีซึ่งอาจเป็นโทษกักขัง ลำดับที่ 3 **โทษปรับ** ซึ่งมีลำดับที่ 4 และ**โทษริบทรัพย์สิน** ซึ่งมีลำดับที่ 5 ตาม ป.อาญา ม.18 แล้วแต่กรณี เช่น กฎหมายกำหนดให้มีโทษปรับ 200,000 บาท จำเลยรับสารภาพ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หากกฎหมายกำหนดโทษทั้งจำคุกทั้งปรับในการพิจารณาให้เน้นเฉพาะโทษจำคุกอยู่ในเกณฑ์หรือไม่เท่านั้น เพราะโทษปรับไม่ว่าจะปรับสูงเพียงใดก็ถือว่าอยู่ในเกณฑ์อยู่แล้ว เช่นกฎหมายกำหนดจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับ 500,000 บาท ถือว่าโทษจำคุกอยู่ในเกณฑ์แล้ว

ข้อสังเกต

1. คำรับในคดีที่มีโทษเบาตาม ป.วิ.อาญา ม.176 วรรคแรกนี้ เป็นบทที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจ ทั้งนี้จากถ้อยคำในคํารับที่ว่า "ในชั้นพิจารณา.....ก็ได้....." คำว่า **ก็ได้** แสดงถึงอำนาจในการใช้ดุลพินิจของศาล ดังนี้ ศาลอาจใช้ดุลพินิจอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ก็ได้คือ

ก. ตั้งคดีสืบพยานแล้วพิพากษาคดี

ข. ตั้งให้สืบพยานแล้วพิพากษาคดี

หากศาลใช้ดุลพินิจตาม ข้อ ก. (ตั้งคดีสืบพยาน) คำรับของจำเลยก็เป็นสิ่งที่ **ไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน** ในทำนองตรงข้ามหากศาลใช้ดุลพินิจตาม ข้อ ข. (ตั้งให้สืบพยาน) คำรับของจำเลยก็ไม่ใช่สิ่งที่ไม่ต้องสืบพยานและหลักฐาน

2. การพิพากษาของศาลในการรับของจำเลยนี้ต้องเป็นไปตาม ป. วิ. อาญา ม. 185 อาจพิพากษายกฟ้องหรือลงโทษก็ได้กล่าวคือ

พิพากษายกฟ้อง ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำผิดของจำเลยไม่เป็นความผิดหรือคดีขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรรอรับโทษ

พิพากษาลงโทษถ้าศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดและไม่มีกรอกรเว้นโทษตามกฎหมาย

ฎีกา 209/2515 ฟ้องว่า ลักทรัพย์ของผู้เสียหายหลังจากวันที่เกิดการกระทำความผิดฐานรับของโจร จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลต้องยกฟ้อง เพราะฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานรับของโจรต้องเกิดหลังลักทรัพย์มิใช่เกิดก่อนลักทรัพย์

การกระทำผิดรับของโจรจะเกิดขึ้นจะต้องเกิดความผิดลักทรัพย์ก่อน ด้อยทำใน ป. อาญา ม.357 ที่ว่า ".....ซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดเข้าลักษณะลักทรัพย์....." คำว่า การกระทำความผิดแสดงให้เห็นว่า ต้องเกิดการกระทำผิดลักทรัพย์ก่อนหน้าผู้ช่วยซ่อนเร้น ฯลฯ ซึ่งจะเป็นผู้กระทำผิดรับของโจร

การกระทำของจำเลยตามฟ้องจึงไม่อาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ศาลจึงต้องพิพากษายกฟ้อง

ฎีกา 1476/2๕ ป. วิ. อาญา ม. 176 ที่ว่า เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องให้ศาลพิพากษาได้นั้น มิได้หมายความว่า เมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดจริง ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องโดยอาศัย ป. วิ. อาญา ม. 185 ได้

คำรับในคดีแพ่ง

ในคดีแพ่งนั้นสามารถจะแตกคำรับออกเป็น

คำรับนอกศาล

คำรับในศาล

สำหรับคำรับนอกศาลในคดีแพ่งนั้น เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่ง ม.100 ซึ่งมีการแก้ไขให้ไปดูรายละเอียดใน ป.วิ.แพ่ง ม.100 เพราะคำรับนอกศาลในคดีแพ่ง
นั้นไม่ค่อยมีการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

คำรับในศาลในคดีแพ่งแบ่งออกได้เป็น 2 คือ

คำรับอย่างธรรมดา

คำรับในรูปของคำให้การ

คำรับอย่างธรรมดาในคดีแพ่งเป็นเรื่องที่มองโดยเน้นที่คำให้การของจำเลยในคดีแพ่ง ทั้งนี้
เป็นเพราะว่าเมื่อจำเลยได้รับหมายเรียก และสำเนาคำฟ้องแล้ว จำเลยจะต้องทำคำให้การ ในคำให้
การของจำเลยนั้นรูปของคำให้การก็จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตาม วิ.แพ่ง ม.177 วรรค 2 จะเห็นได้
ว่าจำเลยอาจจะรับหรือปฏิเสธก็ได้แต่จะต้องแสดงเหตุแห่งการนั้น

คำให้การของจำเลยที่เป็นคำรับธรรมดานั้นสรุปได้ดังนี้

1. คำให้การของจำเลยซึ่งเป็นการรับ
2. คำให้การที่ถือว่าได้รับ

1. คำให้การของจำเลยซึ่งเป็นการรับ หมายความว่า จำเลยให้การรับโดยชัดแจ้งพร้อม
ทั้งแสดงเหตุแห่งการรับ จะทำให้ข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่โจทก์บรรยายมาในประเด็นแห่งคดี
ตามคำฟ้องของโจทก์ยุติลงไม่กลายเป็นประเด็นข้อพิพาท ฉะนั้นสิ่งใดที่ได้รับโดยชัดแจ้งก็ยุติเช่น
กัน

2. คำให้การของจำเลย ซึ่งกฎหมายถือว่าจำเลยได้รับ สามารถแยกออกเป็นส่วนย่อยได้
หลายส่วนจำเลยไม่ให้การถึงในส่วนของคำฟ้องของโจทก์ ไม่ว่าจะเป็นส่วนข้อเท็จจริง หรือข้อ
กฎหมาย ในทางคดีแพ่งกฎหมายถือว่าจำเลยได้รับในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่
โจทก์ได้บรรยายมาในคำฟ้อง ประเด็นแห่งคดีตามคำฟ้องของโจทก์ในส่วนนั้นจะยุติไม่กลายเป็น
ประเด็นข้อพิพาทในกรณีที่จำเลยไม่ได้ให้การถึงฟ้องของโจทก์ในส่วนข้อเท็จจริงก็ไม่เป็น
ประเด็นข้อพิพาทในข้อเท็จจริง หากไม่ได้ให้การถึงในข้อกฎหมายก็ไม่เป็นประเด็นข้อพิพาทใน
ข้อกฎหมาย หรือไม่ได้ให้การอะไรก็ดี โดยเฉพาะกรณีที่จำเลยไม่ได้ให้การถึงในส่วนใดใน
เรื่องเกี่ยวกับความผิด จะถือว่าจำเลยปฏิเสธในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดที่ได้ถูกฟ้อง ดังนั้นจะเห็นใน

ทางแพ่งและทางอาญามีลักษณะตรงกันข้าม ใน ทางแพ่งฟ้องของโจทก์ส่วนใดที่จำเลยไม่ให้การ หรือที่เรียกว่านั่งเฉยจะถือว่ารับ ส่วนทางอาญาดูว่าจำเลยปฏิเสธ โดยเฉพาะในส่วนเกี่ยวกับการ กระทำความคิดตามที่ถูกฟ้อง

ตัวอย่าง เกี่ยวกับกรณีที่ดีว่าในกรณีแรก คือกรณีที่จำเลยไม่ได้ให้การถึง

โจทก์ฟ้องว่าหญิงไม่ใช้ภรรยาของชายเพราะไม่ได้จดทะเบียนสมรส จำเลยให้การเพียงว่า ทรัพย์สินบางอย่างเป็นสินสมรสระหว่างชายหญิง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ต้องถือว่าจำเลยยอมรับว่าหญิง ชายมิได้เป็นคู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะจำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้เรื่องนี้ไว้

จะเห็นได้ว่าในส่วนที่จำเลยให้การนั้น จำเลยให้การเพียงว่าทรัพย์สินบางอย่างเป็นสินสมรส ระหว่างหญิงชาย แต่สำหรับด้อยคำที่โจทก์บรรยายฟ้องมาว่า หญิงไม่ใช้ภรรยาของชายเพราะไม่ ได้จดทะเบียนสมรส จำเลยไม่ได้ให้การถึงในส่วนนี้ ผลจึงเท่ากับจำเลยรับตามที่โจทก์ได้บรรยาย ฟ้องมาซึ่งถือหลักว่าจำเลยไม่ได้ให้การถึงส่วนใดถือว่ารับส่วนนั้น

ตัวอย่างของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 99/2515

โจทก์ฟ้องให้บังคับจำเลยใช้เงินที่กู้ไปจำเลยให้การว่าได้กู้เงินโจทก์ไปจริง แต่โจทก์เรียก ดอกเบี้ยเกินอัตราตามกฎหมาย และจำเลยได้ชำระให้โจทก์ไปแล้วเป็นจำนวนเกินกว่าต้นเงินกู้ ขอ ให้เอามาหักกลบลบหนี้ ดังนี้เท่ากับจำเลยให้การรับว่ายังไม่ได้ชำระต้นเงินคืนให้แก่โจทก์ โจทก์ ไม่ต้องนำสืบในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าคำฟ้องของโจทก์นั้น โจทก์เรียกให้จำเลยชำระเงินที่กู้ไปคืน ใน ส่วนเกี่ยวกับคำขอท้ายฟ้องของโจทก์เข้าใจว่าเป็นเรื่องที่โจทก์บรรยายให้ใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย คืนทั้งคู่ ปรากฏว่าจำเลยให้การว่าได้กู้เงินไปจากโจทก์จริง แต่โจทก์เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ฉะนั้น ในส่วนที่จำเลยบอกว่าได้กู้ไปจริงนั้นถือว่าจำเลยรับว่าได้กู้ แต่ส่วนที่จำเลยให้การบอกว่าได้ชำระ ให้โจทก์ไปแล้วเป็นจำนวนเกินกว่าต้นเงินกู้ขอให้เอามาหักกลบลบหนี้ กรณีนี้เป็นปัญหาที่จะต้อง นำมาพิจารณาว่า คำว่า "ได้ชำระไปให้โจทก์เกินกว่าต้นเงินที่กู้" ได้ชำระไปให้โจทก์เกินกว่าต้นเงิน ที่กู้ หมายถึงอะไร

จะเห็นได้ว่าในส่วนคำฟ้องของโจทก์ ซึ่งข้อเท็จจริงโดยละเอียดนั้นมิได้ปรากฏในตัวอย่าง ของฎีกานี้เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องให้ใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย ถ้าจำเลยจะให้การโดยชัดเจนจำเลยจะ ต้องให้การรับหรือปฏิเสธ แต่ตามคำให้การของจำเลยตามปัญหานั้น จำเลยให้การว่าได้ชำระเงิน ไปให้เกินกว่าต้นเงินที่กู้ จะหมายถึงว่า ได้ชำระทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยหรือจะหมายถึง ชำระแค่ ดอกเบี้ยอย่างเดียว หรือจะหมายถึงชำระแค่เงินต้นอย่างเดียว เป็นปัญหาที่จะต้องนำมาพิจารณา

ด้วยคำที่จำเลยให้การว่า "เกินกว่าคืน เงินขอให้เอามาหักกลบหนี้" นั้น ศาลฎีกา
แปลว่าในส่วนนี้เท่ากับจำเลยให้การว่าจำเลยได้ชำระดอกเบี้ยเท่านั้น โดยส่วนดอกเบี้ยที่จำเลย
ชำระให้โจทก์นั้นเกินกว่าคืนเงินที่จำเลยเอามาจากโจทก์

ฉะนั้นคืนเงิน ตามที่โจทก์ได้บรรยายมาในฟ้องนั้นเท่ากับจำเลยไม่ได้ให้การถึง จึงถือว่า
จำเลยรับว่ายังไม่ได้ชำระคืนเงินให้แก่โจทก์นั่นเอง

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องว่าบิดาตายมีทรัพย์สินมรดกรวม 7 รายการ ซึ่งจะต้องนำมาแบ่งระหว่าง
ทายาท ปรากฏว่าทรัพย์สินรายการที่ 3, 5, 6 และ 7 จำเลยมิได้ให้การซึ่งเป็นไปตามหลักที่ว่าจำเลยมิได้
ให้การถึงในส่วนตัวเท่ากับรับในส่วนนั้น ฉะนั้นเท่ากับว่าทรัพย์สินรายการที่ 3, 5, 6 และ 7 จำเลยรับ
ว่าเป็นมรดกนั่นเอง

กรณีที่จำเลยบรรยายมาในคำให้การโดยใช้ถ้อยคำทำนองว่า "นอกจากจำเลยจะให้การ
ปฏิเสธโดยชัดแจ้งแล้วให้ถือว่าจำเลยปฏิเสธทั้งสิ้น" เฉพาะในส่วนที่จำเลยใช้ถ้อยคำตามข้อ 2 นี้ มี
ผลทางกฎหมายคือ กฎหมายถือว่าจำเลยได้รับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าลักษณะของคำให้การของจำเลย
นั้น ถ้าจำเลยปฏิเสธจะต้องแสดงเหตุแห่งการนั้นด้วย ในคดีแพ่งจำเลยจะปฏิเสธฟ้องส่วนตัวต้อง
แสดงเหตุแห่งการนั้นด้วย ในคดีแพ่งจำเลยจะปฏิเสธฟ้องส่วนตัวต้องแสดงเหตุแห่งการนั้นเป็น
ส่วนๆ ไป จะปฏิเสธในลักษณะครอบจักรวาล ซึ่งกฎหมายไม่ยอมรับ มีผลเท่ากับจำเลยยอมรับใน
ทางเป็นจริงจะออกมาในลักษณะว่า "นอกจากจำเลยจะให้การปฏิเสธโดยชัดแจ้งนั้นให้ถือว่า
จำเลยให้การปฏิเสธทั้งสิ้นแล้วจำเลยก็ให้การต่อจากนี้ไปจะต้องพิจารณาจากคำให้การของจำเลย
ต่อไปว่า จำเลยให้การถูกรูปแบบ ม.177 วรรค 2 ในส่วนที่จำเลยบรรยายต่อไปอีกเป็นเรื่องที่
จำเลยรับส่วนนั้นจะยุติ หรือจำเลยไม่ได้ให้การถึงส่วนนั้นถือว่ารับ หรือจำเลยให้การปฏิเสธถูก
ต้องคือมีเหตุแห่งการนั้นด้วย ซึ่งเป็นจุดที่จะต้องนำไปพิจารณาตั้งประเด็นข้อพิพาท

แต่สำหรับส่วนที่จำเลยขึ้นต้นบรรยายในคำให้การโดยใช้ถ้อยคำตามข้อ 2.2 นี้ เท่ากับ
จำเลยรับเฉพาะส่วน

เป็นเรื่องที่จำเลยให้การไม่ชัดแจ้งหรือไม่ชัดเจน จำเลยจะให้การในลักษณะคาบเกี่ยวหรือ
คาบหลุกคาบคอกจะรับก็ไม่ใช่ กฎหมายคือ ป.วิ.แพ่ง ม.177 วรรค 2 โดยเฉพาะส่วนที่จำเลยให้
การปฏิเสธแบบคาบหลุกคาบคอก เพราะ ม.177 วรรค 2 นั้นเป็นเรื่องที่จำเลยจะต้องให้การชัดเจน
การให้การตาม 2.3 เท่ากับจำเลยรับในส่วนที่โจทก์บรรยายฟ้องมา

ฎีกา 174/2520 โจทก์ฟ้องให้จำเลยใช้ เงินตามหนังสือรับสภาพหนี้ จำเลยให้การว่าได้ ทำหนังสือรับสภาพหนี้โดยเฉพาะหนี้โดยเจตนาลงเข้าหนี้อื่น หากหนังสือนี้มีผลบังคับ จำเลยก็ ใช้หนี้แทนโจทก์ไปแล้ว จึงขอหักหนี้กับโจทก์ เป็นคำให้การไม่ขัดแย้ง และคำให้การที่รับว่าได้ทำ หนังสือจริง

ฎีกา 3251/24 กรมศาลการโจทก์ฟ้องว่าเป็นกรมในรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลังเป็น นิติบุคคลตามกฎหมาย จำเลยให้การว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลหรือไม่จำเลยไม่รับรอง ถือไม่ได้ว่าเป็น คำให้การปฏิเสธโดยขัดแย้ง จึงฟังได้ว่า โจทก์เป็นกรมในรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็น ทบวงการเมืองอันเป็นนิติบุคคลตาม ป. พ. พ.

ฎีกา 351/25 การที่จำเลยให้การต่อสู้เพียงว่า โจทก์รับเช็คมาโดยไม่สุจริต และไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย โดยมีได้กล่าวอ้างว่า ไม่สุจริต และมีชอบอย่างไร อันจะถือว่า เป็นการคบคิดกับผู้ หนึ่งผู้ใดเพื่อฉ้อฉลตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. ม.915 เป็นคำให้การที่ไม่ขัด ตาม ป. วิ.แพ่ง ม.177 จึงต้องถือว่าโจทก์รับเช็คโดยสุจริต และเป็นผู้ทรงโดยชอบ

ฎีกา 3238/33 จำเลยทั้ง 3 ให้การว่า เช็คพิพาทปราศจากมูลหนี้ จำเลยทั้งสามไม่ได้เป็น หนี้โจทก์และหากจำเลยทั้งสามจะเคยเป็นหนี้โจทก์ จำเลยทั้งสามก็ได้ชำระหนี้ตามเช็คให้โจทก์ เรียบร้อยแล้วเป็นคำให้การที่ขัดกันเองไม่ขัดแย้ง ตาม ป. วิ.แพ่ง ม.177 วรรค 2 จึงฟังข้อเท็จจริง ได้ตามฟ้องโจทก์โดยไม่ต้องสืบพยาน

แต่อย่างไรก็ตามคำให้การไม่ขัดแย้งนี้ ศาลฎีกาเคยวางแนวไว้ว่า จำเลยไม่มีสิทธินำพยานมา สืบ

ฎีกาที่ 1482/31 จำเลยให้การเพียงว่า โจทก์ก็ใช้สิทธิไม่สุจริต นำสัญญาที่ไม่ชอบด้วย กฎหมายมาฟ้อง โดยมีได้อ้างเหตุผลแห่งการนั้นไว้ในคำให้การว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะ เหตุใด อย่างเป็นคำให้การที่ไม่ขัดแย้ง ซึ่งเหตุแห่งการนั้นตาม ป. วิ.แพ่ง ม.177 วรรค 2 ไม่มี สิทธินำพยานมาสืบตามที่ให้การต่อสู้

คำให้การปฏิเสธลอย หมายถึงคำให้การปฏิเสธโดยจำเลยไม่ได้แสดงเหตุผลแห่งการ ปฏิเสธ ตัวอย่างเช่น

- โจทก์ฟ้องเรียกคืนเงินกู้ จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่เคยทำสัญญากู้กับโจทก์ โดยไม่ได้ ให้

เหตุผลอย่างอื่นแต่ประการใด หรือ

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยซื้อสินค้าไปจาก โจทก์แล้วไม่ชำระราคาขอให้ศาลบังคับให้จำเลยชำระ

ราคา จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่เคยทำสัญญาซื้อขายกับโจทก์โดยไม่มีเหตุผลว่า ที่ไม่ได้ทำสัญญาหรือไม่ทำสัญญาซื้อขายก็ดี เรื่องราวมันเป็นอย่างไร อย่างนี้เรียกว่าปฏิเสธลอย ปฏิเสธลอยจะมีผลต่อประเด็นข้อพิพาทดังต่อไปนี้

กรณีแรก ถ้าเป็นการปฏิเสธลอยในปัญหาข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำฟ้อง

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำให้การเช่นนี้ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธ แต่จำเลยไม่มีประเด็นสืบแก้ ผลต่อประเด็นข้อพิพาทคือ เมื่อถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธก็เป็นประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องกำหนดไว้จำเลยจะมีหน้าที่สืบในข้อนี้ แต่จำเลยให้การปฏิเสธก็เป็นประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องกำหนดไว้โจทก์จะมีหน้าที่นำสืบในข้อนี้ แต่จำเลยไม่มีประเด็นที่จะสืบ สิ่งที่จำเลยจะกระทำได้คือ การหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์นำเสนอ โดยการซักค้านพยานโจทก์ที่นำมาเบิกความหรืออย่างมากก็ทำได้โดยการพิสูจน์พยานตามบทบัญญัติ มาตรา 120 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าคำของพยานโจทก์ที่นำมาเบิกความนั้นไม่น่าเชื่อถือเท่านั้นเอง

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 265/2495 โจทก์ฟ้องเรียกค่าจ้างเหมาทำของจากจำเลย จำเลยให้การปฏิเสธต่อผู้ว่าโจทก์ทำงานไม่ถูกต้องครบถ้วน ตามสัญญาตามรายการ และแผนผังและทำงานยังไม่เสร็จสิ้นตามสัญญา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเช่นนี้เป็นคำกล่าวอ้างที่ไม่อาจรู้ได้ว่าโจทก์ทำงานไม่ถูกต้องอย่างไรและทำงานยังไม่เสร็จอย่างไรจึงเป็นคำให้การที่ไม่ได้ต่อสู้ให้ชัดแจ้ง ตามกฎหมายบังคับไว้ตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 ฉะนั้นจำเลยจึงไม่มีประเด็นที่จะนำสืบตามคำให้การนั้น

ฎีกา 373/2500 จำเลยให้การต่อสู้ว่าโจทก์ได้เช็คโดยสุจริต แต่ไม่ได้กล่าวหาว่าไม่สุจริตอย่างไร จึงไม่มีประเด็นที่จะนำสืบเหมือนกัน

ฎีกา 1437/22 คำให้การจำเลยปฏิเสธว่า การมอบอำนาจให้ฟ้องไม่ถูกต้องไม่สมบูรณ์ แต่มิได้อ้างว่าไม่ถูกต้องสมบูรณ์เพราะเหตุใด จำเลยไม่มีสิทธินำสืบว่าใบมอบอำนาจนั้นประทับตราปลอม

ฎีกา 521/24 โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระเงินค่าซื้อสินค้า จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า หนี้สินระหว่างโจทก์จำเลยในกรณีมิได้ติดค้างกันแต่อย่างใด จำเลยมิได้อ้างเหตุตั้งประเด็นไว้ว่าที่ไม่มี

หนึ่งสันทัดกันนั้น เพราะเหตุประการใด จึง เป็นการให้การที่ไม่แสดงโดยชัดแจ้ง ซึ่งเหตุแห่งการนั้นตามที่ ป.วิ.แพ่ง ม.177 บัญญัติไว้ จำเลยจึงไม่มีสิทธินำพยานมาสืบตามที่ให้การต่อสู้

ฎีกา 3971/26 โจทก์ฟ้องว่าโจทก์มอบอำนาจให้ อ.ห้องคดีตามเอกสารท้าย จำเลยให้การว่าหนังสือมอบอำนาจของโจทก์ไม่ถูกต้อง เป็นหนังสือปลอม แต่มิได้ให้การว่า ไม่ถูกต้องอย่างไร ปลอมอย่างไร จำเลยจึงไม่มีสิทธินำสืบว่า โยมมอบอำนาจนั้นปลอม เมื่อโจทก์นำสืบว่าได้มีการมอบอำนาจให้ อ.ห้อง คตามเอกสารที่โจทก์ส่งศาล ขอให้จริงฟังได้ตามนั้น

ฎีกา 1363/30 โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยที่ 1-2 ในฐานะผู้ค้ำประกัน ร่วมรับให้ชำระเงินให้แก่โจทก์ จำเลยที่ 1 ขาดนัดยื่นคำให้การและขาดพิจารณา จำเลยที่ 2 ให้การปฏิเสธว่ามีได้เป็นผู้ค้ำประกันจำเลยที่ 1 ตามฟ้อง จำเลยที่ 2 เคยค้ำประกัน จำเลยที่ 1 แต่การระงับผูกพันกฎหมายสิ้นสุดไปแล้ว เอกสารท้ายฟ้องไม่ถูกต้อง ถือได้ว่า เป็นการปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทั้งสิ้น แม้ไม่อ้างเหตุแห่งการปฏิเสธ ทำให้จำเลยที่ 2 ไม่มีประเด็นจะนำสืบ แต่โจทก์ยังมีภาระที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 ตามฟ้อง

ถ้าเป็นการปฏิเสธลอยในปัญหาข้อกฎหมาย

มีคำพิพากษาฎีกาเป็นบรรทัดฐานว่า ทำให้การเช่นนั้นไม่ก่อให้เกิดประเด็นที่ศาลต้องวินิจฉัย ผลต่อประเด็นข้อพิพาทก็คือไม่มีประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องกำหนด อย่าลืมว่าในปัญหาข้อกฎหมายคู่ความไม่ต้องนำสืบ ดูจากคำพิพากษาฎีกาคือต่อไปนี้

ฎีกา 955/2503 จำเลยให้การแต่เพียงว่าฟ้องของโจทก์เคลือบคลุมไม่สามารถจะเข้าใจสภาพแห่งข้อหาได้โดยไม่ได้กล่าวว่าไม่สามารถจะเข้าใจสภาพแห่งข้อหาข้อไหน คำไหนอย่างไร ถือว่าเป็นคำให้การที่ไม่มีประเด็น เช่นเดียวกับคำพิพากษาฎีกาที่ 3882/2529

ฎีกา 3882/2529 จำเลยให้การว่าฟ้องของโจทก์เคลือบคลุมไม่ได้แสดงชัดแจ้งข้อหาและข้อบังคับ ทั้งข้ออ้างอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา นั้น ดังนี้เป็นกรยกถ้อยคำในกฎหมายมาอ้างโดยมิได้บรรยายว่าสภาพแห่งข้อหา คำขอ คำบังคับ หรือข้ออ้างในคำฟ้องข้อใดที่ไม่ชัดแจ้ง และไม่ชัดแจ้งอย่างไรคำให้การของจำเลยจึงไม่มีประเด็นว่าฟ้องเคลือบคลุมหรือไม่

นี่เป็นปัญหาเรื่องฟ้องเคลือบคลุม เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

ฎีกา 3352/2529 จำเลยที่ 1 ในการว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความโดยไม่ได้อ้างเหตุผลว่าขาดอายุความในกรณีไหนบ้างเป็นคำให้การที่ไม่ชัดแจ้ง เพราะอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องในแต่ละประเภทมีกำหนดระยะเวลาต่างกัน คำให้การจำเลยจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

ฎีกา 68/2531 จำเลยให้การว่าโจทก์ไม่มี อำนาจฟ้องเพราะโจทก์ไม่ได้รับมอบอำนาจให้ฟ้องคดีจาก ข.ต.ม.ก. อย่างถูกต้องตามกฎหมาย คำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือ เพราะเหตุใดจึงเป็นคำให้การที่ไม่ได้ข้างเหตุแห่งการปฏิเสธ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรค 2 ข้ออ้างดังกล่าวจึงไม่มีประเด็น

เรื่องอำนาจฟ้องต้องระวังปัญหาอำนาจฟ้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายและเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ถึงแม้จะไม่มีประเด็นแต่ศาลมีอำนาจที่จะหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 142 (5) อำนาจฟ้องนี้มีคำพิพากษามับหนึ่งคือฎีกาที่ 2307/2533 วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน

ฎีกา 1036/24 จำเลยให้การว่า โจทก์ไม่สิทธินำคดีมาฟ้องเพราะขาดอายุความ แต่จำเลยหาได้แสดงแห่งการขาดอายุความมาด้วยไม่ จึงไม่มีประเด็นเรื่องฟ้องขาดอายุความหรือไม่

ฎีกาที่ 3910/2528 โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้ร่วมรับผิดชอบในมูลละเมิด จำเลยที่ 3 ให้รับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยภัยจำเลยที่ 3 ให้การว่า กรณีจะเป็นประการใดก็ตาม จำเลยที่ 3 ขอให้การฟ้องว่าโจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อคดีขาดอายุความแล้ว โดยมีได้แสดงโดยชัดแจ้งว่าคดีขาดอายุความเรื่องอะไรเพราะเหตุใด คำให้การจึงไม่ถูกต้องตาม วิ.แพ่ง ม.177 วรรค 2 ย่อมไม่ก่อให้เกิดประเด็นในคดี

ฎีกาที่ 3910/2528 นี้จะซับซ้อนกว่าฎีกา 1036/24

ฎีกาที่ 1036/24 คดีนั้นมีอายุความเรื่องเดียว แต่ว่าฎีกาที่ 3910/2528 นั้นมีอายุความมากกว่า 1 เรื่อง คืออายุความเรื่องละเมิด กับอายุความสัญญาประกันภัย

ดังนั้นจำเลยจะต้องให้การปฏิเสธโดยชัดเจนว่าคดีขาดอายุความเรื่องใด จะถือเป็นการปฏิเสธลอย ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่ต้องใช้พยานหลักฐานเท็จในเรื่องระยะเวลาแล้วจะต้องเป็นเรื่องข้อกฎหมายแน่นอน เป็นเรื่องปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว ผลสรุปคือประเด็นข้อพิพาทไม่มี หรือพูดอีกนัยหนึ่งถ้าเป็นการปฏิเสธลอยในปัญหาข้อกฎหมาย ผลก็คือเท่ากับรับนั่นเอง

ตัวอย่างฎีกาที่ 1564/25 จำเลยให้การว่านอกจากจำเลยจะให้การปฏิเสธโดยชัดแจ้งแล้ว จำเลยขอให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น เป็นคำให้การที่ไม่ชัดแจ้งว่า จำเลยปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ส่วนใดด้วยเหตุผลอย่างไร จึงถือไม่ได้ว่าข้อที่จำเลยไม่ได้ปฏิเสธโดยชัดแจ้งนั้นเป็นการปฏิเสธข้ออ้างตามคำฟ้องของโจทก์ ผลสรุปเท่ากับไม่ได้ปฏิเสธคือรับ

ตัวอย่างฎีกาที่ 552/26 ทำให้การจำเลยมิ ได้กล่าวว่ คำฟ้องของโจทก์ไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน ขาดสาระสำคัญและขาดรายละเอียดข้อไหนอย่างไร จึงเป็นคำให้การที่ไม่ได้แสดงเหตุให้ชัดเจนไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทในเรื่องฟ้องเคลือบคลุม

ผลสรุป เท่ากับจำเลยจะให้การปฏิเสธว่าฟ้องของโจทก์เคลือบคลุม ส่วนที่จำเลยให้การมานั้นไม่ชัดเจนว่าเคลือบคลุมตรงส่วนไหน คือให้การแบบภาพรวม เทียบได้กับฎีกาที่ 1101/18 กับฎีกา 422/24

ตัวอย่างฎีกาที่ 3778/33 จำเลยให้การเพียงว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา ส่วนข้อที่ว่าโจทก์ผิดสัญญาอย่างไรมิได้กล่าว คำให้การของจำเลยมีแต่ปฏิเสธลอย ๆ ไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธตาม ป.วิ.แพ่ง ม.177 วรรค 2 ไม่มีประเด็นว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาจะซื้อขายที่พิพาทหรือไม่

การผิดสัญญาหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย
ถ้าหากผิดสัญญาหรือไม่เป็นข้อเท็จจริง

คำทำ

ในเรื่องของคำทำ ถ้าจะพูดในแง่กว้าง ๆ แล้วถือว่าเป็นคำรับอย่างหนึ่ง แต่ว่าเป็นคำรับในศาลซึ่งมีลักษณะพิเศษ กระบวนการเกี่ยวกับคำทำว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับคำวินิจฉัยพิจารณาอย่างไรปกติแล้วข้อเท็จจริงที่จะได้มากคินั้นจะต้องผ่านกระบวนการสืบพยานหลักฐานทั้งสิ้น หมายความว่าต้องมีการนำพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้ามาพิสูจน์เพื่อที่จะให้ได้ความจริงแล้วก็นำกฎหมายเข้าไปปรับเพื่อพิพากษาคดี ฉะนั้นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้มาในการดำเนินคดีปกคินั้นจะต้องผ่านกระบวนการที่สำคัญ คือกระบวนการสืบพยานหลักฐาน ในเรื่องเกี่ยวกับคำนั้น ถ้าจะเปรียบไปก็เหมือนกับคำทำนั้นเข้าไปแทนที่กระบวนการสืบพยานหลักฐาน ก็จะได้ข้อเท็จจริงออกมาตามที่มีการผ่านกระบวนการออกมาในเรื่องคำทำหลังจากนั้นจะนำกฎหมายเข้าไปปรับบทแล้วพิพากษา

เพราะฉะนั้นในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของคำทำนั้น อาจจะพูดได้ง่าย ๆ ว่าเป็นกระบวนการซึ่งถัดขั้นตอนในการนำสืบพยานหลักฐาน

ฎีกา 1121/2511 ได้ให้ความหมายของคำทำโดยวินิจฉัยเป็นแนวไว้ว่า

การที่คู่ความทำกันในคดีถือได้ว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงที่อีกฝ่ายหนึ่งอ้างตามที่บัญญัติไว้ใน ม.84 ป.วิ.แพ่ง นั้นเอง แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องการมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างใดอย่าง

หนึ่ง ถ้าผลแห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น กับความประสงค์ของคู่ความฝ่ายใดตามที่ทำกัน อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องยอมรับข้ออ้างของฝ่ายที่สมประสงค์นั้นทั้งหมด

จากคำพิพากษาศาลฎีกา สามารถสรุปความหมายของคำทำไว้ได้สั้น ๆ ว่า
คำทำนั้นถือเป็นคำรับอย่างหนึ่งแต่มีเงื่อนไขบังคับก่อน
เงื่อนไขบังคับก่อนหมายถึง เงื่อนไขตามนิติกรรม

เงื่อนไขตามนิติกรรม แบ่งเป็น 2 อย่าง

1. เงื่อนไขบังคับก่อน
2. เงื่อนไขบังคับหลัง

เงื่อนไขบังคับก่อนเป็นเรื่องนิติกรรมนั้นจะบังเกิดผลก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นไปตามเงื่อนไข ส่วนเงื่อนไขบังคับหลังนั้น ถ้ามีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นนิติกรรมนั้นก็สิ้นผล แต่สิ่งที่สำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในเรื่องคำทำนั้นอยู่ในแง่ของเงื่อนไขบังคับก่อน หมายความว่าต้องมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นไปตามข้อตกลงที่คู่กรณีทำกัน คำทำนั้นจึงจะรับคำรับ เมื่อเป็นคำรับก็สามารถลดขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยาน สามารถนำไปสู่การได้ข้อเท็จจริงในคดีได้เร็วขึ้น

ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วง พ.ศ.2531 ได้วินิจฉัยความหมายของคำทำไว้ถึง 2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 998/2531 คู่ความตกลงกันว่า หากผู้จัดการมรดกเสียชีวิตข้างมาก ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปยอมจ่ายเงินจากกองมรดกให้โจทก์ จำนวนทั้ง 2 ก็ยอมจ่ายให้ หรืออีกนัยหนึ่งจำเลยยอมแพ้นั่นเอง จึงเป็นคำทำหรือเรียกได้ว่ามีการตกลงกันในประเด็นได้มีการถอนฟ้อง ดังนั้นเมื่อได้เสียชีวิตข้างมากจากผู้จัดการมรดกแล้ว ศาลชั้นต้นต้องพิพากษาให้เป็นไปตามข้อตกลงในคำทำ การที่ศาลชั้นต้นยอมไกล่เกลี่ยและสืบพยาน โจทก์ต่อไปจึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาฝ่าฝืน ป.วิ. แห่ง ม.138 ศาลย่อมมีอำนาจเพิกถอนกระบวนการพิจารณานั้นเสียได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5244/2531 คู่ความตกลงกันให้จำเลยพิสูจน์เพียงประเด็นเดียวว่าพยานหลักฐานที่จำเลยส่งอ้างฟังได้ว่าที่ดินโฉนดเลขที่ 1823 ของจำเลยเป็นที่สวนทั้งแปลงมาแต่ครั้งบรรพบุรุษหรือไม่ โดยโจทก์และจำเลยตกลงกันขอให้ผู้พิพากษาทั้งศาลรวม 6 นาย ออกเสียงชี้ขาดแล้วให้ศาลพิพากษาไปตามข้อตกลงดังกล่าวนั้นเป็นการมอบให้ผู้พิพากษาทั้งศาลในศาลชั้นต้นเท่านั้นเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริง จึงมีลักษณะเป็นคำทำหรือเรียกได้ว่ามีการตกลงกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้อง และข้อตกลงนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืน ป.วิ. แห่ง ม.138 เมื่อผู้

พิพากษาเสียงข้างมากในศาลชั้นต้นออกเสียงชี้ขาดว่า ที่ดังกล่าวของจำเลยเป็นที่สวนมาแต่ครั้งบรรพบุรุษของจำเลย ดังนี้จำเลยจึงเป็นฝ่ายชนะตามคำพิพากษา

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทั้ง 2 นี้จะเห็นว่าเป็นการวินิจฉัยในเรื่องคำพิพากษา โดยเป็นเรื่อง ป.วิ.แพ่ง ม.138

ป.วิ.แพ่ง ม.138 นั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนคำฟ้องนั้นและข้อตกลง หรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ศาลจงดรายนงานพิสดารแห่งข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความฝ่ายนั้นไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น

จาก ม.138 ป.วิ.แพ่ง จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่อยู่ความกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 อย่าง อย่างแรกเป็นการตกลงกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้องแล้วข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย หรือมีการประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้องแล้วข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ถือว่าข้อตกลงอันนี้ใช้ได้

วรรคสอง บอกว่าถ้าตกลงกันแล้วห้ามอุทธรณ์ข้อตกลงดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นประนีประนอมยอมหรือข้อตกลงในเรื่องประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้องให้นำมาเปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 998/2531 และ 5244/2531 ซึ่งศาลวางแนวเหมือนกันว่าคำพิพากษาหรือเรียกว่าการตกลงกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้อง ซึ่งจะพูดถึงคำพิพากษา ออกไปในเรื่อง ป.วิ.แพ่ง ม.138 โดยมิได้พูดถึงเรื่องคำพิพากษาเป็นคำรับอย่างหนึ่งโดยมีเงื่อนไขบังคับก่อน ซึ่งศาลฎีกาเคยวางแนวไว้ในฎีกาปี 2511

ปัญหามีอยู่ว่าความหมายของคำพิพากษา เมื่อเปรียบเทียบจากความหมายของ 2 คำพิพากษาศาลฎีกาแล้วความหมายจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร

จากคำพิพากษาศาลฎีกาปี 2511 นั้นว่าถึงคำพิพากษา ในมุมที่ว่าเป็นคำรับอย่างหนึ่งแต่มีเงื่อนไขบังคับก่อน จะต้องมีการดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงเสียก่อนจึงจะเกิดเป็นคำรับ แล้วมีผลไปเป็นคำพิพากษาศาลฎีกาปี 2531 ทั้ง 2 ฎีกานั้น ว่าแต่ในแง่มุมของ ป.วิ.แพ่ง ม.138 อย่างเดียวเป็นการตกลงกันในประเด็นแห่งคดีและข้อตกลงนั้นใช้ได้มีผลผูกมัดคู่กรณี ถ้าเราดูให้ดีแล้วตาม ป.วิ.แพ่ง ม.138 เมื่อตกลงกันแล้วคล้ายๆ กับว่าเป็นการตกลงเพื่อที่จะยอมรับหรือตกลงยอมรับข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้องนั่นเอง

เพราะฉะนั้นแนวคำพิพากษากฎีกาทั้ง 2 นี้ น่าจะเป็นเรื่องที่น่ามาเสริมความหมายของคำ ทำให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น คือมาเสริมในลักษณะให้เห็นว่ามองอีกมุมหนึ่งนั้น คำทำก็เป็นการตกลงกัน ประเด็นแห่งคดีโดยอาจจะมีการยอมรับกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้อง เมื่อยอมรับข้อตกลงนั้นก็ป็นอันใช้ได้

ในการดำเนินคดีนิยมแบ่งคดีออกเป็น 2 คดี คือ

1. คดีแพ่ง
2. คดีอาญา

ฉะนั้นคำทำจะมีการแบ่งตามประเภทของคดี

1. คดีแพ่งนั้นคู่ความสามารถตกลงทำกันได้ แต่จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ

- (1) ต้องเป็นเรื่องทำกันอยู่ในขอบเขตกระบวนการพิจารณา
- (2) เรื่องที่ทำกันนั้นจะต้องไม่พ้นวิสัย
- (3) เรื่องที่ทำกันนั้นจะต้องไม่เป็นการพัวพันกันต่อ
- (4) เรื่องที่ทำกันนั้นจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการพิจารณาคำทำในคดีแพ่งนั้นจะต้องพิจารณาให้ครบหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ประการ

ได้พูดแล้วว่า คำทำนั้นถ้ามองในแง่ความหมายก็คือ การลดขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยาน หรือเป็นสิ่งที่เข้าไปแทนที่กระบวนการสืบพยานจะให้ข้อเท็จจริงในคดี

2. คดีอาญานั้น ข้อเท็จจริงที่ได้หาในการดำเนินคดีอาญาทุกคดีนั้นจะต้องผ่านกระบวนการสืบพยานหลักฐานทั้งสิ้น นี่ก็เป็นไปตาม ป.วิ.อาญา ม.172 ที่ว่ากระบวนการพิจารณาสืบพยานจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าศาล ดังนั้นในคดีอาญาทุกคดีจะได้ข้อเท็จจริงมาก็จะต้องผ่านกระบวนการสืบพยาน เนื่องจากลักษณะคดีอาญาเป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้นกระบวนการในเรื่องคำทำซึ่งเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งซึ่งจะได้ข้อเท็จจริงมาในคดีจึงไม่สามารถเข้าไปแทนที่หรือทดแทนกระบวนการสืบพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ เพราะถ้าไปตกลงให้อากระบวนการในเรื่องคำทำเข้าไปแทนที่กระบวนการในการสืบพยานหลักฐานแล้ว ข้อตกลงจะไปขัดต่อบทบัญญัติของ วิ.อาญา ม.172 ทันที ข้อตกลงนั้นจะไม่มีผล ถือว่าขัดต่อกฎหมายในคดีอาญาสามารถสรุปได้ว่า คำทำนั้นไม่สามารถนำไปตกลงใช้กันในคดีอาญาได้เพราะว่าในคดีอาญาทุกคดีจะต้องผ่าน

กระบวนการสืบพยานหลักฐานทั้งสิ้นจึงจะได้ ข้อเท็จจริงมาในคดี นี้เป็นการเปรียบเทียบหลัก
เกณฑ์โดยกว้าง ๆ ของคำที่ว่าในคดีแห่งสามารถตกลงทำกันได้ ส่วนคดีอาญานั้นทำกันไม่ได้
หลักเกณฑ์ของคำทามีทั้งหมด 4 ประการ คือ

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณา

กระบวนการพิจารณา หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคดีอาจะจะเป็นการกระทำ
โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใน 3 ฝ่ายดังต่อไปนี้

1. คู่ความกระทำต่อคู่ความ
2. ศาลกระทำต่อคู่ความ
3. คู่ความกระทำต่อศาล

ตัวอย่าง ของคำว่ากระบวนการพิจารณา เช่น ทำให้สาบานว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล้า
สาบานหรือไม่อย่างไร การสาบานนั้นถือว่าเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับคดี แต่ในการดำเนินการสืบ
พยานบุคคลนั้นก่อนที่พยานบุคคลจะเบิกความจะเบิกความพยายามบุคคลจะต้องสาบานหรือ
ปฏิญาณก่อนที่จะเบิกความในกรณีที่มิได้รับเอกสิทธิ์ที่ไม่ต้องสาบาน ฉะนั้นการสาบานจึงเป็น
การกระทำเกี่ยวกับคดีอย่างหนึ่ง แต่จะเป็นการกระทำเกี่ยวกับคดีที่เข้าลักษณะคู่ความกระทำต่อ
ศาล

ฉะนั้นการสาบาน จึงถือว่าเป็นการกระทำเกี่ยวกับคดีที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ
พิจารณาจึงสามารถตกลงทำกันให้สาบาน โดยถือเอาการสาบานเป็นข้อตัดสินในเรื่องเกี่ยวกับข้อ
เท็จจริงว่าจะยุติอย่างใดอย่างหนึ่ง

รูปแบบการสาบานอาจจะเป็นเรื่องที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสาบานแต่เพียงฝ่ายเดียว
เช่น โจทก์ ถ้าโจทก์กล้าสาบาน โจทก์ชนะ หรืออาจจะตกลงให้ฝ่ายจำเลยฝ่ายเดียวสาบาน ถ้าจำเลย
กล้าสาบานจำเลยชนะ คืออีกฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อเท็จจริงตามที่จำเลยกล้าทำ หรืออาจจะเป็นเรื่อง
ตกลงของทั้งคู่ก็ได้ว่าถ้าทั้งคู่ยอมสาบานต่อหน้าถึงศักดิ์สิทธิ์ถือว่าทั้งคู่ยอมรับข้อเท็จจริง หรืออาจ
จะเป็นการตกลงให้บุคคลภายนอกมาสาบาน ก็สามารถทำได้เช่นกัน โดยอาจจะตกลงให้บุคคล
ภายนอกที่รู้เห็นข้อเท็จจริงมาสาบาน ถ้าสาบานก็ให้ถือว่าคู่ความยอมรับข้อเท็จจริงอย่างใดอย่าง
หนึ่ง หรืออาจจะตกลงให้บุคคลภายนอกและคู่ความในคดีร่วมกันสาบานก็ได้ เช่น บุคคลภายนอก

สาบานร่วมกับโจทก์หรือสาบานร่วมกับจำเลย เพราะถือว่าเป็นการกระทำเกี่ยวกับคดีที่มีลักษณะเป็นกระบวนการพิจารณา

ตัวอย่างทำกันให้เบิกความ เช่น ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมาเบิกความ ถ้ากลับมาเบิกความก็ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อเท็จจริงตามที่พยานที่มาเบิกความ ๆ มา

การเบิกความก็ถือว่าเป็นการกระทำเกี่ยวกับคดีเช่นกันที่มีลักษณะเป็นกระบวนการพิจารณา หรืออาจตกลงทำกันให้ศาลกำหนดหน้าที่นำสืบ อาจจะเป็นการตกลงให้กำหนดหน้าที่นำสืบตามประเด็นข้อพิพาทหรือภาระการพิสูจน์ ถ้าศาลกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่นำสืบตามประเด็นข้อพิพาทหรือภาระการพิสูจน์ก็ให้ฝ่ายนั้นแพ้คดีไปโดยไม่ต้องนำสืบพยาน ในการดำเนินพิจารณาในคดีแพ่งทุกคดีศาลจะต้องกำหนดหน้าที่นำสืบ โดยเฉพาะหน้าที่นำสืบตามประเด็นข้อพิพาท หรืออาจจะตกลงให้ศาลกำหนดหน้าที่นำสืบก่อนก็ใช้ได้

นอกจากนี้แล้วคู่ความอาจตกลงกันในเรื่องอื่น ถ้าหากเรื่องนั้นตกลงกันแล้วมีผลถึงคดีที่กำลังพิพาทกันอยู่ ก็ถือเป็นการกระทำเกี่ยวกับคดีเช่นกัน ซึ่งอยู่ในความหมายของกระบวนการพิจารณาได้เช่นกัน

2. เรื่องที่ทำกันนั้นจะต้องไม่พ้นวิสัย การพ้นวิสัยหรือไม่ดูจากขณะตกลงทำกัน
พ้นวิสัย หมายถึง เป็นไปไม่ได้

ฉะนั้นที่ทำกัน ต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ ถ้าเป็นได้แล้วสามารถนำมาตกลงทำกัน

ตัวอย่าง คู่ความตกลงทำกันไปอยู่ด้านหนึ่งของตึก NB 6 แล้วกระโดดข้ามไปอีกฝั่งหนึ่งอย่างนี้ถือว่าเป็นไปไม่ได้ หรือกระโดดจากตึกชั้นบนสุดของตึก SBB อย่างนี้ถือว่าไม่พ้นวิสัย แต่เป็นเรื่องที่เขากล้าหรือไม่ หรือทำว่าถ้าโจทก์ไปถึงดวงจันทร์ได้ให้โจทก์ชนะอย่างนี้ถือเป็นเรื่องพ้นวิสัย ในขณะที่ทำกัน

3. เรื่องที่ทำกันนั้นจะต้องไม่เป็นการพนันขันต่อ

4. เรื่องที่ทำกันนั้นจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ตัวอย่างที่ว่า ทำให้กระโดดจากชั้น 5 ของตึก SAB นั้นไม่เป็นเรื่องพ้นวิสัย และเป็นเรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

คำทำในคดีแพ่งที่เกี่ยวกับเรื่องกับคดีอาญา คงเคยได้ยินคำว่า "คดีอาญาสินไหม" โดยปกติคดีอาญา เป็นเรื่องที่ฟ้องเพื่อบังคับให้ผู้ถูกดำเนินคดีนั้นต้องได้รับโทษทางกฎหมายอาญา

ตาม น.18 ของประมวลกฎหมายอาญา จะไม่มี เรื่องคำสินไหมในทางแพ่งเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งคำ
สินไหมทดแทนในทางแพ่งจะเป็นเรื่องสินทรัพย์ใช้ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าเสียหาย

คดีอาญาสินไหมนั้นมีลักษณะแปลกที่ว่านอกจากจะมีคดีอาญาเป็นตัวหลักที่สามารถ
บังคับให้ลงโทษในเชิงอาญาแล้วยังสามารถเรียกร้องคำสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายในทาง
แพ่งได้ด้วย เราจึงเรียกคดีอาชญาชนิดนี้ว่า คดีอาญาสินไหม

คดีอาญาสินไหม เป็นคดีอาญาแล้วยังก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องคำสินไหมทดแทน
หรือค่าเสียหายในทางแพ่ง ถ้าไปดูในส่วนแพ่งจะเรียกว่า คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

ลักษณะของคดีลักษณะนี้จะมีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาปนกันอยู่ โดยคดีอาญาจะเป็น
ตัวหลักที่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องคำสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายในทางแพ่ง ถ้ามองในมุม
ของคดีอาญาเรียกว่าคดีอาญาสินไหม ถ้ามองในมุมของคดีแพ่ง เรียกว่าคดีแพ่งที่เกี่ยวกับคดีอาญา
คือ คดีแพ่งนั้นต้องอาศัยมูลฐานจากคดีอาญา เช่น การทำร้ายร่างกาย ในส่วนอาญาเป็นเรื่องการทำ
ร้ายซึ่งแล้วแต่ผลจะออกมาในรูปใด ถ้าทำร้ายถึงตายก็เป็นเรื่องฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา หรือทำ
ร้ายสาหัส แล้วแต่ระดับของผลที่เกิดขึ้นว่าจะรุนแรงขนาดไหน การทำร้ายนั้นอาจจะบาดเจ็บหรือ
ว่าตายก็จะเป็นเรื่องละเมิดในทางแพ่ง ความผิดในทางอาญาจึงก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องคำสิน
ไหมทดแทนในทางแพ่งของละเมิด ฉะนั้นคดีการทำร้ายร่างกายจึงเป็นคดีอาญาสินไหม ในส่วน
ละเมิด เรียกว่า เป็นคดีแพ่งมูลคำที่อาศัยตัวหลักมาจากคดีอาชญาฐานทำร้ายร่างกายเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง
เนื่องกับคดีอาญา เช่น ลักทรัพย์ เป็นคดีอาญา ถ้าเอาทรัพย์ไปแล้วถูกเรียกให้คืนทรัพย์ ก็
เป็นเรื่องละเมิดในทางแพ่ง จึงมีสิทธิเรียกทรัพย์นั้นคืนในแง่ของละเมิด ฉะนั้นคดีอาญาดังกล่าวก็
ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในทางแพ่งฐานละเมิด และคดีอาญาดังกล่าวเรียกว่า อาญาสินไหม ในส่วน
แพ่งฐานละเมิดเรียกว่าคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา อย่างนั้นเป็นต้น

สำหรับคดีเช็ค ตาม พ.ร.บ.เช็ค ซึ่งเป็นส่วนของคดีอาญากับการเรียกร้องเงินตามเช็ค ซึ่งถ้า
เป็นตั๋วเงินชนิดหนึ่ง จะมีส่วนเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันในลักษณะเป็นคดีอาญาสินไหมกับคดีแพ่ง
เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาหรือไม่ หมายความว่า คดีอาญาตาม พ.ร.บ.เช็คจะก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียก
ร้องเงินตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินหรือไม่ หรือการเรียกเงินตามเช็คจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลมาจาก
คดีอาญาตาม พ.ร.บ.เช็คหรือไม่ ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาวางแนวไว้ว่า คดีเช็คที่จะเรียกเงินตามเช็ค
นั้นอาศัยมูลฐานมาจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตั๋วเงิน ไม่ใช่อาศัยมูลฐานมาจากคดีอาญา
ตาม พ.ร.บ.เช็ค ฉะนั้นคดีแพ่งที่เรียกเงินตามเช็คนั้นจึงไม่ใช่เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ในทำนองเดียวกันคดีอาญาตาม พ.ร.บ.เช็คจึงไม่ใช่เป็นคดีอาญาสินไหม เพราะไม่ใช่เป็นคดีอาญาที่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง

หลักเกณฑ์คำทำในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น ถ้าจะเอาหลักเกณฑ์คำทำเข้าไปปรับใช้จะต้องพิจารณาแยกเหมือนกันเป็น 2 คดี คือคดีแพ่งกับคดีอาญา คดีส่วนแพ่งจะต้องนำหลักเกณฑ์คำทำในคดีแพ่งเข้าไปพิจารณาว่าเข้าเงื่อนไขหรือไม่ ในส่วนของคดีอาญาจะต้องนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคำทำในส่วนของคดีอาญาว่าสามารถทำกันได้หรือไม่อย่างไร ที่เป็นเช่นนี้ก็อาศัยบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม.40 ที่ว่า การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญา จะฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในตอนที่ท้ายของ ป.วิ.อาญา ม.40 ไว้อย่างชัดเจนว่าในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญา กระบวนวิธีพิจารณานั้นก็ต้องแยกออกเป็น 2 คดี ในส่วนของคดีแพ่งก็เป็นไปตามบทบัญญัติของ ป.วิ.แพ่ง ในส่วนของคดีอาญาก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของ ป.วิ.อาญา

ผลของคำทำ เมื่อทำกันแล้วอาจจะเกิดผล 2 ประการคือ

1. เป็นไปตามคำทำ
2. ไม่เป็นไปตามคำทำ

ตัวอย่าง คู่ความตกลงทำกันให้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นในลายมือชื่อในเอกสารฉบับหนึ่งถ้าผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นอย่างใดก็ให้ถือว่าคู่ความทั้งสองยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ลง ถ้าหากผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นบอกว่าลายมือชื่อในเอกสารนั้นเป็นของจำเลย ก็ให้จำเลยแพ้คดีไป แต่ถ้าลงความเห็นว่ามีชื่อของจำเลยก็ให้จำเลยชนะคดี นี่ถือว่าเป็นไปตามคำทำ เพราะข้อตกลงในคำทำอยู่ที่ว่าผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาลงความเห็นในลายมือชื่อในเอกสารให้ได้ว่าเป็นหรือไม่เป็นก็ถือตรงตามข้อตกลงในคำทำแล้ว ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญไม่ได้เป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ตอนที่เกิดการเซ็นชื่อในเอกสาร ถ้าผู้เชี่ยวชาญไปเห็นตอนที่เขาเซ็นลายเซ็นในเอกสาร ผู้เชี่ยวชาญก็จะเป็นพยานโดยตรง นี่เป็นตัวอย่างของกรณีที่เป็นไปตามคำทำ

ถ้าผู้เชี่ยวชาญมาดูลายมือชื่อแล้วให้ความเห็นว่า ลายมือชื่อนั้นเลอะเลือนหรือเจือจางจนไม่สามารถจะลงความเห็นได้ว่า น่าเชื่อจะเป็นของจำเลยหรือไม่เป็น จึงลงความเห็นไม่ได้ อย่างนี้ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่เป็นตามคำทำ

ฉะนั้นการที่เราจะตอบว่าเป็นไปตามข้อตกลงหรือไม่ จะต้องดูข้อตกลงก่อนว่ามีข้อตกลงกันอย่างไร

ในกรณีที่เป็นไปตามคำทำสามารถแยกได้เป็น 2 กรณีย่อย คือ

1. ผลต่อคู่ความ
2. ผลต่อศาล

1. ผลต่อคู่ความ

คำทำนั้น ก็เหมือนกับเป็นการตกลงทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจึงมีผลผูกพันคู่กรณี ถ้าหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมที่จะยกเลิก ข้อตกลงนั้นยังมีผลใช้บังคับอยู่ ถึงแม้ว่าคู่ความที่ได้ตกลงกันถึงแก่กรรม ข้อตกลงนั้นก็ยังสามารถใช้ได้อยู่ การตายของคู่ความนั้นโดยหลักจะไม่ทำให้นิติกรรมสิ้นผล เว้นแต่ว่านิติกรรมนั้นเป็นนิติกรรมเฉพาะอย่าง เช่น นิติกรรมการเช่า ถ้าผู้เช่าตายสัญญาการเช่าก็สิ้นสุด แต่ถ้าผู้ให้เช่าตายนิติกรรมการเช่าไม่สิ้นผลนี้เป็นบทยกเว้น คำทำของคู่ความจะต้องตกทอดไปยังทายาทให้ไปผูกมัดกับคู่กรณีตามที่ตกลงกันได้

2. ผลต่อศาล

ในกรณีที่เป็นการไปตามคำทำนั้น คำทำย่อมมีผลผูกมัดศาลให้ศาลต้องพิพากษาให้เป็นไปตามข้อตกลงที่คู่ความได้ตกลงกันได้ จะพิพากษานอกข้อตกลงมิได้

ตัวอย่าง มีการฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามสัญญากู้โดยโจทก์ฟ้องเรียกทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยเสร็จแล้วคู่กรณีตกลงกันดอกเบี้ยไม่เอา จำเลยให้การว่าได้ชำระเงินให้โจทก์แล้วทั้งหมด จึงเกิดประเด็นข้อพิพาทว่า จำเลยชำระหนี้ให้โจทก์ทั้งหมดหรือยัง ปรากฏว่าทั้งโจทก์และจำเลยได้ตกลงกันทำกันโดยให้นาย ก. ซึ่งเป็นพยานมาเบิกความ แต่ข้อตกลงนั้นบอกว่าให้นาย ก. เบิกความว่าจำเลยชำระหนี้ให้โจทก์หมดแล้ว จำเลยจะชนะคดีโดยไม่ต้องสืบพยาน แต่ให้นาย ก. มาเบิกความบอกว่าจำเลยยังไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ถือว่าจำเลยแพ้คดีโดยไม่ต้องสืบพยาน ถ้าสมมติว่า นาย ก. ไม่มาเบิกความเลยจึงไม่เป็นไปตามคำทำ หรือ นาย ก. มาศาลแต่ไม่ยอมเบิกความก็ไม่เป็นไปตามคำทำที่ตกลงกันได้ ให้นาย ก. เบิกความว่าจำเลยชำระต้นเงินให้ครบเท่านั้น ผลใน

แง่นี้หมายความว่าจำเลยยังไม่ได้ชำระดอกเบี้ย จะครบเฉพาะต้นเงินเท่านั้น อย่างนี้ถือว่ายังไม่ครบตามสัญญาที่ฟ้อง เพราะฟ้องเรียกดอกเบี้ยด้วย บางครั้งจะต้องใช้ความเป็นจริงเข้าไปตัดสิน ดังนั้นในเรื่องคำห้า จะยากอยู่ที่ว่าเงื่อนไขของคำห้าแตกหรือไม่ จุดนี้จึงเป็นจุดที่สำคัญมาก

ตัวอย่าง จำเลยเอาปืนไปยิงคน จึงมีการฟ้องคดีอาชญาฐานพยายามฆ่า พอลคดีถึงที่สุด คำพิพากษาบอกว่าเป็นเรื่องป้องกัน ผู้ที่ถูกทำร้ายจึงฟ้องคดีแพ่ง ขอให้ใช้คำรักษาพยาบาลหรือค่าเสียหาย เสร็จแล้วจึงตกลงกันว่าให้เอาคำพิพากษาคดีอาญาถึงที่สุดมาดู ถ้าคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญาบอกว่าจำเลยยิงถูกใจทักจำเลยจะยอมใช้ค่าเสียหาย แต่ถ้าจำเลยยังไม่ถูกใจทักจำเลยก็ไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหาย ศาลจึงอนุญาต ตามลักษณะข้างต้นนี้ไม่ขัดกับข้อใดข้อหนึ่ง โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา เป็นเรื่องที่ศาลตกลงเอาคำพิพากษาที่ถึงที่สุดในทางอาญามาใช้กับทางแพ่งได้ ถือเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา เพราะเป็นการกระทำเกี่ยวกับคดีที่มีผลต่อการดำเนินคดีปัจจุบัน จึงสามารถทำกันได้โดยไม่ต้องไปดูเงื่อนไขที่ตกลงทำกัน เงื่อนไขอยู่ตรงที่ว่าคำพิพากษาถึงที่สุดบอกว่ายิงถูกผลเป็นอย่างหนึ่ง ยิงไม่ถูกผลเป็นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งคำพิพากษาถึงที่สุดบอกว่ายิงถูกแต่เป็นการป้องกันพอควร จะเห็นว่าคำพิพากษาถึงที่สุดบอกว่ายิงถูกในสิ่งเกี่ยวกับคดีทางแพ่งจำเลยก็ต้องชดใช้ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงในคำห้า ถ้าหากมีการตกลงว่านอกจากยิงถูกแล้วจะต้องเสริมอีกจุดหนึ่งคือ จำเลยจะต้องผิดในทางอาญาด้วย จำเลยจึงจะใช้คำสินไหมทดแทนในทางแพ่ง ถ้าศาลอนุญาต

ผล ตามเงื่อนไขนั้นมี 2 ข้อ คือ ยิงถูก ซึ่งข้อนี้เข้าเงื่อนไขแล้ว ส่วนจำเลยผิดในทางอาญาหรือไม่ถ้าผิดจะเป็นความเสียหาย 2 ข้อ แต่คำพิพากษาถึงที่สุดบอกว่าเป็นการป้องกันพอควร จึงไม่ผิดทางอาญาเพราะเป็นการป้องกัน จะเห็นว่าผลนั้นเข้าเงื่อนไขอันแรกเท่านั้น ส่วนเงื่อนไขอันที่ 2 ไม่เข้าคือไม่ครบเงื่อนไขในคำห้า

สรุป จำเลยไม่ต้องชดใช้ เพราะไม่ครบตามเงื่อนไข 2 ข้อ ถ้าครบตามเงื่อนไข 2 ข้อ จำเลยจึงจะชดใช้คำรักษาพยาบาล

ตัวอย่าง มีการฟ้องคดีแพ่ง คู่ความตกลงกันให้ศาลวินิจฉัยหน้าที่นำสืบตามประเด็นข้อพิพาทถ้าศาลวินิจฉัยหน้าที่นำสืบโดยให้ฝ่ายใดมีหน้าที่นำสืบให้ฝ่ายนั้นแพ้คดีโดยไม่ต้องนำสืบพยาน ศาลก็ตกลง ถ้าคุณเป็นศาลจะทำอย่างไร

สิ่งที่ศาลจะต้องทำคือ กำหนด ประเด็นข้อพิพาทให้ได้ ฉะนั้นโจทก์ในลักษณะนี้จะถามทั้งหน้าที่นำสืบ และคำทำควบคู่กันไป ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ได้จะต้องกำหนดหน้าที่นำสืบถูกต้องด้วย ก็จะมีผลให้คำทำถูกต้องกำหนดหน้าที่นำสืบผิด คำทำก็ผิดด้วย

เช่น การซื้อขายด้วยเงินสด ประเด็นข้อพิพาทจะเถียงกันในเรื่องจำเลยชำระค่าราคาซื้อขายหรือยังในประเด็นนี้จำเลยจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในเรื่องซื้อขาย ตอนที่โจทก์ส่งมอบของนั้นเป็นตอนที่จำเลยชำระราคาซึ่งเป็นหนี้ตามสัญญาซื้อขาย ดังนั้นจึงต้องมีหน้าที่นำสืบหักล้างข้อสันนิษฐาน คำถามแบบนี้จะต้องตีหน้าที่นำสืบให้ได้ หน้าที่นำสืบผิดคำทำก็จะผิดตามไปด้วย เพราะเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งปัญหาอย่างนี้เคยถาม ต้องมีความรู้ทั้งเรื่องคำทำและหน้าที่นำสืบ

ฎีกา 1714/2523 ก่อนสืบพยาน โจทก์และจำเลยที่ 1 ทำพิสูจนลายมือชื่อของ อ. จำเลยที่ 2 ในเอกสารที่ตกลงกัน ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายแพ้ตามคำทำ ข้อตกลงทำกันคงมีผลบังคับเฉพาะในระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 เท่านั้น หากมีผลบังคับกันถึงจำเลยที่ 2 ซึ่งไม่ได้ตกลงตามคำทำด้วยเพราะกระบวนการพิจารณาที่จำเลยที่ 1 กระทำไปนั้นเป็นการเชื่อมโยงแก่จำเลยที่ 2 ที่เป็นคู่ความด้วย

คู่ความร่วมมือตาม ป.วิ.แพ่ง โดยปกติกรณีของคู่ความร่วมมือการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยคู่ความร่วมมือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะมีผลผูกมัดคู่ความร่วมมืออีกฝ่ายหนึ่งด้วย เว้นแต่กระบวนการพิจารณาที่กระทำไปนั้นเป็นเรื่องที่ทำให้คู่ความร่วมมืออีกฝ่ายหนึ่งเสียหายเชื่อมโยง กระบวนการพิจารณาที่กระทำไปนั้นจึงไม่ผูกพันคู่ความร่วมมือฝ่ายหนึ่งนี้เป็นไปตามหลักการดำเนินกระบวนการโดยคู่ความร่วมมือในคดีแพ่ง (รายละเอียดให้ไปศึกษาได้จาก ป.วิ.แพ่ง ม.59)

จากฎีกาที่ 17148/2523 เป็นเรื่องที่โจทก์และจำเลยที่ 1 ไปตกลงทำกัน ส่วนจำเลยที่ 2 ไม่ได้ตกลงทำ ปรากฏเกิดกรณีเป็นไปตามคำทำ จำเลยที่ 1 ใช้ตามคำทำ ผลทำให้จำเลยที่ 2 ที่ไม่ได้ตกลงตามคำทำแพ้ไปด้วยหรือไม่

ศาลฎีกาบอกว่า การที่จำเลยที่ 1 ไปตกลงทำกันนั้นเป็นเรื่องที่จำเลยที่ 2 เชื่อมโยงนั้น ฉะนั้นกระบวนการพิจารณาที่ทำให้คู่ความร่วมมือฝ่ายหนึ่งเสียหายจึงไม่มีผล แต่จำเลยที่ 1 ชนะตามทำอย่างนี้จำเลยที่ 2 จะชนะไปด้วยเพราะไม่เกิดการเชื่อมโยงแต่อย่างใด

ฎีกาที่ 2405/29 ตามคำทำของจำเลยไม่ปรากฏว่าต้องทำพิธีการอย่างครบถ้วนแบบโบราณกรณีพระภิกษุหรือพราหมณ์มาทำพิธีพระแก้วมรกตด้วย อันเป็นการข่มขู่ทวดคาหรือสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกมาเป็นสักขี พยาน และเข้าหน้าที่ธุรการของศาลรายงานว่าตัวโจทก์ได้กล่าวคำสาบานตามที่คู่ความได้ตกลงกันที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามตามคำท้าแล้ว ดังนั้นโจทก์ได้กล่าวคำสาบานตามคำท้าของจำเลยโดยชอบแล้ว จำเลยต้องเป็นฝ่ายแพ้คดีตามคำท้า

ฎีกาที่ 1333/30 คู่ความทำกันโดยตกลงในการสาบานของจำเลย และ ส. เป็นเงื่อนไข กล่าวคือถ้าบุคคลทั้ง 2 ยอมสาบานโจทก์ก็ยอมรับตามข้ออ้างของจำเลย และยอมแพ้คดี แต่ถ้าบุคคลทั้ง 2 ไม่ยอมสาบานจำเลยก็เป็นฝ่ายแพ้คดี ข้อตกลงดังกล่าวมีผลบังคับระหว่างคู่ความนั้น ส่วนการสาบานของ ส. เป็นเพียงเงื่อนไขที่คู่กรณีได้กำหนดขึ้น การที่ ส. มิได้รู้เห็นยินยอมในการตกลงนั้นไม่ทำให้ข้อตกลงดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อจำเลยและ ก. ไปยังสถานที่กำหนดแล้ว บุคคลทั้งสองไม่ยอมสาบานจำเลยจึงต้องแพ้คดีตามคำท้า

เมื่อ ส. มิได้รู้เห็นในข้อตกลงจะเป็นเงื่อนไขที่สามารถนำมาแก้ตัวไม่ได้ว่าข้อตกลงนี้ใช้ไม่ได้เพราะข้อตกลงนี้มีได้เกี่ยวกับไปถึงเรื่องคำท้า

คำพิพากษาฎีกาที่ 1186/33 หน้า 36 ของฎีกาที่ 2533 (ให้นักศึกษาไปดูเอง) ซึ่งเป็นเรื่องบุคคลภายนอกทั้ง 2 คนมาสาบาน

2. กรณีที่ไม่เป็นไปตามคำท้านั้น ศาลอาจจะสั่งให้สืบพยานหลักฐานแล้วค่อยพิพากษาทีหลังหรือสั่งให้สืบพยานแล้วดูหน้าที่น่าสืบว่าใครมีหน้าที่น่าสืบ